

Stenografični zapisnik
tretje seje
deželnega zbora kranjskega
v Ljubljani
dne 25. januarja 1912.

Stenographischer Bericht
der dritten Sitzung
des krainischen Landtages
in Laibach
am 25. Jänner 1912.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar dr. Ivan Šusteršič. Vladna zastopnika: C. kr. deželni predsednik eksccelencia Teodor baron Schwarz in c. kr. okrajni glavar Karol grof Künigl. Vsi člani razen: Knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, eksccelencia Josip baron Schwegel, Henrik plem. Schollmayer-Lichtenberg, Anton baron Codelli, dr. Janko Vilfan, Anton Kobi in Bogomir Perhavec. Zapisnikarja: Dr. Fran Novak in dr. Ivan Zajec.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Ivan Šusteršič. Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Exzellenz Theodor Freiherr von Schwarz und k. k. Bezirkshauptmann Karl Graf Künigl. Sämtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič, Exzellenz Josef Freiherr von Schwegel, Heinrich von Schollmayer-Lichtenberg, Anton Freiherr von Codelli, Dr. Janko Vilfan, Anton Kobi und Bogomir Perhavec. Schriftführer: Dr. Franz Novak und Dr. Ivan Zajec.

Dnevni red:

1. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
2. Priloga 42. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju nad 100% doklad v občini Jablanica 1. 1912.
3. Priloga 43. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga izpremenjeni načrt zakona o izboljšavi pašnikov.
4. Priloga 44. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 119% doklade po davčni občini Polje krajevne občine Vrabče leta 1912.
5. Priloga 45. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 122% doklade v davčnih občinah Gorenje Jezero in Lipsenj krajevne občine Stari Trg pri Ložu 1. 1912.
6. Priloga 46. — Poročilo deželnega odbora o uredbah v svrhu razbremenitve deželne blaznice na Studencu.
7. Priloga 47. — Poročilo deželnega odbora o dveh osebnih zadevah pri deželnih dobrodelnih zavodih v Ljubljani.

Tagesordnung:

1. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.
2. Beilage 42. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung von 100% übersteigenden Umlagen in der Gemeinde Jablanica im Jahre 1912.
3. Beilage 43. — Bericht des Landesausschusses, mit welchem der abgeänderte Entwurf eines Gesetzes betreffend die Verbesserung der Hutweiden vorgelegt wird.
4. Beilage 44. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung einer 119% Umlage in der Steuergemeinde Polje der Ortsgemeinde Vrabče im Jahre 1912.
5. Beilage 45. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung einer 122% Umlage in den Steuergemeinden Gorenje Jezero und Lipsenj der Ortsgemeinde Altenmarkt bei Laas im Jahre 1912.
6. Beilage 46. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Massnahmen zur Entlastung der Landesirrenanstalt zu Studencu.
7. Beilage 47. — Bericht des Landesausschusses betreffend zwei Personalangelegenheiten bei den Landeswohlthätigkeitsanstalten in Laibach.

8. Priloga 48. — Poročilo deželnega odbora o pobiranju 124% odnosno 201% doklade v občini Trnovo 1. 1912.
9. Priloga 49. — Poročilo deželnega odbora o nekaterih premembah v načrtu zakona o uvedbi davščine od prirastka na vrednosti nepremičnin.
10. Volitev deželnega odbornika, eventualno namestnika iz volilskega razreda mest in trgov ter trgovske in obrtne zbornice.
11. Poročilo verifikacijskega odseka:
- a) o dopolnilni volitvi deželnega poslanca v kmetskih občinah volilnega okraja Trebnje-Višnjagora-Zužemperk-Mokronog-Litija-Radeče (k prilogi št. 1.).
- b) o dopolnilnih volitvah dveh poslancev iz volilnega razreda mest in trgov, volilnega okraja mesta Ljubljane (k prilogi št. 30.).
12. Poročilo ustavnega in občinskega odseka:
- a) o poročilu deželnega odbora o ustanovitvi samostojne krajne občine Sela pri Šumperku (k prilogi 32.);
- b) o poročilu deželnega odbora o razdružitvi krajne občine Mošnje (k prilogi 31.).
13. Ustno poročilo finančnega odseka:
- a) o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za 1. 1910 (k prilogi 2.);
- b) o računskem sklepu deželne prisilne delavnice za 1. 1910. (k prilogi 3.);
- c) o računskem sklepu gledališkega zaklada za leto 1910. (k prilogi 4.);
- d) o računskem sklepu garancijskega zaklada Dolenjskih železnic za 1. 1910. (k prilogi 5.);
- e) o računskem sklepu ustanovnih zakladov za leto 1910. (k prilogi 6.);
- f) o računskem sklepu deželno-kulturnega zaklada za 1. 1910. (k prilogi 7.);
- g) o računskem sklepu pokojninskega zaklada okrožnih zdravnikov za 1. 1910. (k prilogi 8.);
- h) o računskem sklepu muzejskega zaklada za leto 1910. (k prilogi 9.);
- i) o računskem sklepu normalno-šolskega zaklada za 1. 1910. (k prilogi 10.);
- j) o računskih sklepih bolničnega, blazničnega, porodničnega in najdenškega zaklada za leto 1910. (k prilogi 11.);
- k) o računskem sklepu Grmskega zaklada za leto 1910. (k prilogi 12.);
- l) o zvišanju plač deželnim cestarjem (k prilogi 13.);
- m) o računskem sklepu melioracijskega zaklada za 1. 1910. (k prilogi 14.);
- n) o računskem sklepu deželnega zaklada za 1. 1910. (k prilogi 15.);
- o) o dovolitvi letnega prispevka 600 K za štiri gluhone gojence (k prilogi 27.);
- p) o dovolitvi 140% doklade za občino Godovič (k prilogi 33.);
- r) o dovolitvi 130% doklade v davčni občini Vrhnika in 180% v davčni občini Stara Vrhnika (k prilogi 33.);
- s) o pobiranju 166% doklade v občini Čelje (k prilogi 35.);
8. Beilage 48. — Bericht des Landesausschusses betreffend die Einhebung einer 124% resp. 201% Umlage in der Gemeinde Trnovo im Jahre 1912.
9. Beilage 49. — Bericht des Landesausschusses betreffend einige Abänderungen des Gesetzentwurfes über die Einführung einer Wertzuwachsabgabe von Liegenschaften.
10. Wahl eines Landesausschußbeisitzers, eventuell dessen Stellvertreters aus dem Wahlkörper der Städte und Märkte und der Handels- und Gewerbekammer.
11. Bericht des Verifikationsausschusses:
- a) über die Ergänzungswahl eines Landtagsabgeordneten für den Landgemeindenwahlbezirk Treffen-Seisenberg-Nassenfuß-Weixelburg-Littai-Ratschach (zur Beilage 1);
- b) über die Ergänzungswahl zweier Abgeordneter aus dem Wahlkörper der Städte und Märkte dem Wahlbezirke der Stadt Laibach (zur Beilage 30).
12. Bericht des Verfassungs- und Gemeindeausschusses:
- a) über den Bericht des Landesausschusses betreffend die Konstituierung einer selbständigen Ortsgemeinde Sela bei Schönberg (zur Beilage 32);
- b) über den Bericht des Landesausschusses betreffend die Trennung der Ortsgemeinde Mošnje (zur Beilage 31);
13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses:
- a) über den Rechnungsabschluß des Landesanlehensfonds pro 1910 (zur Beilage 2);
- b) über den Rechnungsabschluß des Landes-Zwangsarbeitshausfonds pro 1910 (zur Beilage 3);
- c) über den Rechnungsabschluß des Theaterfonds pro 1910 (zur Beilage 4);
- d) über den Rechnungsabschluß des Garantiefonds der Unterkrainerbahnen pro 1910 (zur Beilage 5);
- e) über den Rechnungsabschluß der Stiftungsfonde pro 1910 (zur Beilage 6);
- f) über den Rechnungsabschluß des Landeskulturfonds pro 1910 (zur Beilage 7);
- g) über den Rechnungsabschluß des Pensionsfonds der Distriktsärzte pro 1910 (zur Beilage 8);
- h) über den Rechnungsabschluß des Museumsfonds pro 1910 (zur Beilage 9);
- i) über den Rechnungsabschluß des Normalschulfonds pro 1910 (zur Beilage 10);
- j) über die Rechnungsabschlüsse des Krankenhaus-, Irrenhaus-, Gebärdhaus- und Findelfonds pro 1910 (zur Beilage 11);
- k) über den Rechnungsabschluß des Staudnerfonds pro 1910 (zur Beilage 12);
- l) über die Erhöhung der Löhnungen der Landes-Straßeneinräumer (zur Beilage 13);
- m) über den Rechnungsabschluß des Meliorationsfonds pro 1910 (zur Beilage 14);
- n) über den Rechnungsabschluß des Landesfonds pro 1910 (zur Beilage 15);
- o) betreffend die Bewilligung eines jährlichen Beitrages von 600 K für vier taubstumme Zöglinge (zur Beilage 27);
- p) betreffend die Bewilligung einer 140% Umlage für die Gemeinde Godovič (zur Beilage 33);
- r) betreffend die Bewilligung einer 130% Umlage in der Steuergemeinde Oberlaibach und einer 180% in der Steuergemeinde Alt-Oberlaibach (zur Beilage 34);
- s) betreffend die Einhebung einer 166% Umlage in der Gemeinde Čelje (zur Beilage 35);

- š) o pobiranju 110% odnosno 109% doklade v občini Sv. Križ pri Svibnjem (k prilogi 37.);
- t) o pobiranju 126% doklade v občini Trava (k prilogi 38.);
- u) o dovolitvi višjih nego 20% priklad za cestne namene (k prilogi 39.);
- v) o pobiranju 120% doklade v davčni občini Postojna (k prilogi 40.).

- š) betreffend die Einhebung einer 110% resp. 109% Umlage in der Gemeinde Sv. Križ bei Svibnje (zur Beilage 37);
- t) betreffend die Einhebung einer 126% Umlage in der Gemeinde Trava (zur Beilage 38);
- u) betreffend die Bewilligung höherer als 20% Umlagen für Strassenzwecke (zur Beilage 39);
- v) betreffend die Einhebung einer 120% Umlage in der Steuergemeinde Adelsberg (zur Beilage 40).

Začetek seje ob 9. uri 45 minut dopoldne. Beginn der Sitzung um 9 Uhr 45 Minuten vormittags.

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Otvarjam sejo in konstatujem sklepčnost. Za zapisnikarja današnje seje pokličem gospoda poslanca dr. Novaka in dr. Zajca.

(Zavzameta zapisnikarski mesti. — Nehmen die Schriftführerplätze ein.)

Prehajamo k prvi točki dnevnega reda:

1. Naznanila deželnozbornskega predsedstva.

1. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.

Gospoda poslanca ekscelenc baron Schwegel in pl. Schollmayer sta vsled bolezni opravičila svojo današnjo odsotnost.

Od okrajnega sodišča v Ložu je došel en dopis, da se izroči gospod poslanec Franc Drobnič zaradi prestopka zoper varnost časti.

Odkazem ta dopis imunitetnemu odseku.

Došle peticije sem že ex praesidio odkazal kompetentnim odsekom.

Gospodje poslanci Jarc in tovariši so vložili samostojni predlog glede osnovanja dvorazredne ženske trgovske šole v Ljubljani. (Glej dodatek št. I. — Siehe Anhang Zl. I.)

Odkazem upravnemu odseku.

Gospodje poslanci dr. Žitnik in tovariši so vložili samostalni predlog za kompenzacijo deželi Kranjski glede zgradbe vodnih cest oziroma glede državnega zakona o zgradbi vodnih cest v sudetskih deželah. (Glej dodatek št. II. — Siehe Anhang Zl. II.)

Odkazem finančnemu odseku.

Gospod poslanec dr. Zajec je s tovariši vložil samostalni predlog v zadevi izpremembe zakona z dne 20. julija 1910, dež. zak. št. 27, o varstvu ptic. (Glej dodatek št. III. — Siehe Anhang Zl. III.)

Odkazem upravnemu odseku.

Gospodje poslanci Matjašič, Jarc in tovariši so vložili samostojni predlog, da se vinogradnikom iz občin Radovica in Drašiči, ki so bili l. 1911. od toče prizadeti, odloži za dve leti plačilo zapadlih obrokov deželnega brezobrestnega posojila za obnovev vinogradov. (Glej dodatek št. IV. — Siehe Anhang Zl. IV.)

Odkazem finančnemu odseku.

Gospodje poslanci Lavrenčič in tovariši so vložili samostalni predlog glede zadeve meščanske korporacije v Kamniku. (Glej dodatek št. V. — Siehe Anhang Zl. V.)

Odkazem upravnemu odseku.

Dalje so gospodje poslanci Zabret, Jarc, Demšar in tovariši vložili interpelacijo na ekscelenco gospoda deželnega predsednika v zadevi slabega stanja državne ceste iz Kranja v Kokro in mostu čez Kokro na tej cesti. (Glej dodatek št. VI. — Siehe Anhang Zl. VI.)

To interpelacijo bom izročil gospodu deželnemu predsedniku.

Ravnotako so gospodje poslanci Matjašič in tovariši vložili na gospoda deželnega predsednika interpelacijo glede razdeljevanja podpor po toči prizadetim posestnikom v občinah Radovica in Drašiči. (Glej dodatek št. VII. — Siehe Anhang Zl. VII.)

Jo bom tudi izročil gospodu deželnemu predsedniku.

Nadalje so gospodje poslanci Gangl in tovariši vložili interpelacijo na gospoda deželnega predsednika v zadevi ekspoziture logaškega okrajnega glavarstva v Idriji. (Glej dodatek št. VIII. — Siehe Anhang Zl. VIII.)

Nadalje so vložili gospodje poslanci Ribnikar in tovariši interpelacijo na gospoda deželnega predsednika radi spopolnitve telefonskega omrežja v Ljubljani in na Kranjskem sploh. (Glej dodatek št. IX. — Siehe Anhang Zl. IX.)

Dalje so vložili gospodje poslanci Ribnikar in tovariši interpelacijo, in sicer tudi na gospoda deželnega predsednika, zaradi prezidave južnega kolodvora v Ljubljani. (Glej dodatek št. X. — Siehe Anhang Zl. X.)

Vse te interpelacije izročam Njega ekscelenci gospodu deželnemu predsedniku.

Končno so vložili gospodje poslanci Ribnikar in tovariši interpelacijo na mene, deželnega glavarja, zaradi prodaje na deželne troške kupljenih plemenskih prešičev izvan vojvodine Kranjske. (Glej dodatek št. XI. — Siehe Anhang Zl. XI.)

Na to interpelacijo bo — seveda pozneje — odgovoril gospod referent dr. Lampe, kateremu jo izročam.

Došle so še 3 peticije, katere bi se bile morale pravzaprav izročiti pred sejo, katere pa vendar še sprejem sedaj. To so po gospodu poslancu Višnikarju izročene prošnje, in sicer najprej prošnja društva „Narodna šola“ v Ljubljani za denarno podporo, katero izročam finančnemu odseku.

Dalje je prošnja Ivana Gantarja, vpokojenega nadučitelja v Ljubljani, izročam jo tudi finančnemu odseku.

Končno prosi Pavel Borštnik, vpokojeni učitelj v Ljubljani, za povišanje pokojnine. Tudi to prošnjo odkazujem finančnemu odseku.

Prehajamo sedaj k 2. točki dnevnega reda, to je:

2. Priloga 42. — **Poročilo deželnega odbora o pobiranju nad 100⁰/₀ doklad v občini Jablanica l. 1912.**

2. Beilage 42. — **Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einhebung von 100⁰/₀ übersteigenden Umlagen in der Gemeinde Jablanica im Jahre 1912.**

Odkazujem to točko finančnemu odseku.

Točko:

3. Priloga 43. — **Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga izpremenjeni načrt zakona o izboljšavi pašnikov.**
3. Beilage 43. — **Bericht des Landesauschusses, mit welchem der abgeänderte Entwurf eines Gesetzes, betreffend die Verbesserung der Hutweiden, vorgelegt wird.**

odkazujem kmetijskemu odseku.

Glede točk 4., 5. in 6. dnevnega reda omenjam, da dotična deželnoodborova poročila še niso dotiskana in razdeljena. Ako je od katerekoli strani kak ugovor zoper odkazilo teh točk, bom ž njim počakal, ako pa ni nobenega ugovora, bom odločil odkazitev tudi glede teh prilog.

(Nihče ne ugovarja — Es erfolgt kein Widerspruch.)

Ker ni nobenega ugovora, odkazujem torej točko:

4. Priloga 44. — **Poročilo deželnega odbora o pobiranju 119⁰/₀ doklade po dačvni občini Polje krajevne občine Vrabče 1. 1912.**
4. Beilage 44. — **Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einhebung einer 119⁰/₀ Umlage in der Steuergemeinde Polje der Ortsgemeinde Vrabče in Jahre 1912.** finančnemu odseku; — točko:
5. Priloga 45. — **Poročilo deželnega odbora o pobiranju 122⁰/₀ doklade v davčnih občinah Gorenje Jezero in Lipsenj krajevne občine Stari Trg pri Ložu 1. 1912.**
5. Beilage 45. — **Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einhebung einer 122⁰/₀ Umlage in den Steuergemeinden Gorenje Jezero und Lipsenj der Ortsgemeinde Altenmarkt bei Laas im Jahre 1912.** tudi finančnemu odseku, in točko:
6. Priloga 46. — **Poročilo deželnega odbora o uredbah v svrhu razbremenitve deželne blaznice na Studencu.**
6. Beilage 46. — **Bericht des Landesauschusses, betreffend die Maßnahmen zur Entlastung der Landesirrenanstalt zu Studenec.**

istotako finančnemu odseku.

Točko:

7. Priloga 47. — **Poročilo deželnega odbora o dveh osebnih zadevah pri deželnih dobrodelnih zavodih v Ljubljani.**
7. Beilage 47. — **Bericht des Landesauschusses, betreffend zwei Personalangelegenheiten bei den Landeswohlthätigkeitsanstalten in Laibach.**

odkazujem personalnemu odseku.

Točko:

8. Priloga 48. — **Poročilo deželnega odbora o pobiranju 124⁰/₀ odnosno 201⁰/₀ doklade v občini Trnovo 1. 1912.**
8. Beilage 48. — **Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einhebung einer 124⁰/₀ resp. 201⁰/₀ Umlage in der Gemeinde Trnovo im Jahre 1912.**

odkazem finančnemu odseku.

Pride točka:

9. Priloga 49. — **Poročilo deželnega odbora o nekaterih premembah v načrtu zakona o uvedbi davščine od prirastka na vrednosti nepremičnin.**
9. Beilage 49. — **Bericht des Landesauschusses, betreffend einige Abänderungen des Gesetzentwurfes über die Einführung einer Wertzuwachsabgabe von Liegenschaften.**

Ta priloga tudi še ni dotiskana in razdeljena, vendar bi jo, če ni nobenega ugovora, tudi odkazal odseku.

Ako torej nobenega ugovora ni, — (Nihče ne ugovarja — Es erfolgt kein Widerspruch.) odkazujem zadevo finančnemu odseku.

Prehajamo sedaj k točki:

10. **Volitev deželnega odbornika, eventualno namestnika iz volilskega razreda mest in trgov ter trgovske in obrtne zbornice.**
10. **Wahl eines Landesauschussesbeisitzers, eventuell dessen Stellvertreters aus dem Wahlkörper der Städte und Märkte und der Handels- und Gewerbekammer.**

Dosedanji deželni odbornik dr. Tavčar je odložil svoj deželnoodborniški mandat in zato stoji na dnevnem redu volitev enega deželnega odbornika.

Prosim gospode poslance iz skupine mest, trgov in trgovske zbornice, da izvolijo oddati glasovnice! (Poslanec — Abgeordneter dr. Tavčar: „Ali tudi za namestnika?“)

Najprej samo za deželnega odbornika; volitev namestnika sem samo zato dal na dnevni red, ker bi eventualno lahko na sedanjega namestnika padla izvolitev za odbornika.

Torej prosim, oddati glasovnice!

(Zgodi se — Geschieht.)

Gospoda zapisnikarja bosta vršila skrutinij. (Po prestanku — Nach einer Pause.)

Oddanih je bilo 10 glasovnic, od katerih se jih 9 glasi na ime gospoda poslanca dr. Trillerja in ena na gospoda poslanca Višnikarja. Deželnim odbornikom je torej izvoljen gospod poslanec dr. Triller in jaz ga vprašam, ali sprejme izvolitev?

Poslanec dr. Triller:

Sprejemem!

Deželni glavar:

Ker je gospod poslanec dr. Triller bil dosedaj deželnega odbornika namestnik, je sedaj treba izvoliti namestnika.

Prosim oddati glasovnice za namestnika! (Zgodi se — Geschieht. — Po prestanku — Nach einer Pause.)

Oddanih je bilo 10 glasovnic, in sicer se jih 9 glasi na gospoda poslanca Reisnerja in ena na gospoda poslanca Višnikarja. Izvoljen je tedaj gospod poslanec Reisner za namestnika sedanjega odbornika.

Preden preidemo k daljnji točki dnevnega reda, bi še omenil, da mi je bila izrečena želja, da se samostalni predlog gospoda poslanca Lavrenčiča in tovarišev v zadevi meščanske korporacije v Kamniku ne odkaže upravnemu odseku, nego kmetijskemu odseku.

Ako ni nobenega ugovora, — (Nihče ne ugovarja — Es erfolgt kein Widerspruch.) ustrezam tej želji in se zadeva izroči kmetijskemu odseku.

S tem je rešena 10. točka dnevnega reda in prehajamo na točko:

11. a) Poročilo verifikacijskega odseka:

o dopolnilni volitvi deželnega poslanca v kmetijskih občinah volilnega okraja Trebnje — Višnjagora — Žužemperk — Mokronog — Litija — Radeče (k prilogi št. 1).

11. a) Bericht des Verifikationsausschusses: über die Ergänzungswahl eines Landtagsabgeordneten für den Landgemeindenwahlbezirk Treffen — Seisenberg — Nassenfuß — Weixelburg — Littai — Ratschach (zur Beilage 1).

Poročevalec je gospod poslanec Jarc, katerega prosim, da o tem poroča.

Poročevalec Jarc:

Visoka zbornica! Vsled odpovedi deželnega poslanca Josipa Mandlja se je izvršila dne 26. marca preteklega leta dopolnilna volitev v kmetijskih občinah volilnega okraja Trebnje — Višnja gora — Žužemperk — Mokronog — Litija — Radeče.

Volilnih upravičencev je bilo 7.122, oddanih pa je bilo skupno 6.638 glasov. Od oddanih glasovnic se jih glasi 4.873 na Ivana Vehovca, posestnika in župana v Žužemperku. Ker znaša absolutna večina 3.207 glasov, tedaj je Ivan Vehovec izvoljen za deželnega poslanca.

Ker ni bilo nobenih protipredlogov proti volitvi, predlaga verifikacijski odsek:

„Visoki deželni zbor skleni:

Izvolitev Ivana Vehovca za deželnega poslanca kmetijskih občin volilnega okraja Trebnje — Višnja gora — Žužemperk — Mokronog — Litija — Radeče se potrdi.“

Deželni glavar:

Otvaram razpravo. Ako se nihče ne oglasi k besedi (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.), bomo glasovali.

Gospodje, ki pritrđite predlogu verifikacijskega odseka, izvolite vstati.

(Zgodi se — Geschieht.) Soglasno sprejeto. Na vrsto pride točka:

11. b) Poročilo verifikacijskega odseka: o dopolnilnih volitvah dveh poslancev iz volilnega razreda mest in trgov, volilnega okraja mesta Ljubljane (k prilogi 30.).**11. b) Bericht des Verifikationsausschusses: über die Ergänzungswahl zweier Abgeordneter aus dem Wahlkörper der Städte und Märkte dem Wahlbezirk der Stadt Laibach** (zur Beilage 30).

Poročevalec je gospod dr. Pegan, ki ga prosim, da uvede razpravo.

Poročevalec dr. Pegan:

Visoka zbornica! Mislim, da se ne motim, če trdim, da so se vsi gospodje toliko zanimali za to zadevo, da so prečitali poročilo deželnega odbora. Sklicujem se tukaj na poročilo deželnega odbora in enako na poročilo verifikacijskega odseka, pridržujoč si, da bom v sklepni besedi odgovarjal, če se kdo oglasi k besedi, in predlagam v zmislu sklepa verifikacijskega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

Izvolitev gospodov Jožefa Reisnerja in Adolfa Ribnikarja za poslanca mestnega volilnega okraja Ljubljana se ne odobri.“

Deželni glavar:

Otvaram debato. K besedi sta oglašena, in sicer kontra gospoda poslanca dr. Tavčar in dr. Triller.

Prvi dobi besedo gospod poslanec dr. Tavčar.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica!

Kot poslanec ljubljanskega mesta smatram za svojo dolžnost, da se oglasim proti predlogu, katerega stavljata deželni odbor in verifikacijski odsek. Ta predlog se mi vidi nekaj tako nenavadnega in nekaj tako nasilnega, da bode te umeli, če zastopniki ljubljanskega

mesta z vso odločnostjo ugovarjajo proti temu nasilstvu. Jaz sem, častiti gospodje poslanci, seveda prepričan, da če bi tudi sveti Duh prišel s svojimi gorečimi jeziki v to zbornico in bi tukaj govoril, bi ne imel nobenega uspeha (Poslanec — Abgeordneter dr. Triller: „Dr. Krek se smeja!“), morda tudi pri prijatelju dr. Kreku ne. (Poslanec — Abgeordneter dr. Krek: „To je pa že preneumno! Kaj sem Vam pa naredil?!“) Jaz nisem drugega rekel, kakor da če bi človek imel še toliko zgovornosti, bi se zastonj trudil, koga izmed levice prepričati! Proti izrazu „preneumno“ ne kličem sodbe gospoda deželnega glavarja, ampak prepuščam ga sodbi gospoda dr. Kreka! (Medklici na levi — Zwischenrufe links.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Prosim, mir!

Poslanec dr. Tavčar

(nadaljuje — fortfahrend):

Pri tej priliki, gospoda moja, se mi vidi potrebno, spominjati se nekoliko nazaj. Gospodje, Vi veste, da se je l. 1908. sklepal v tej zbornici težak kompromis in da smo takrat zastopniki slovenske narodno-napredne stranke nastopali — to lahko danes s ponosom trdimo — z največjo lojalnostjo. Mi smo vedeli, da se podvržemo nam nasprotni večini, a stali smo vzlic temu na lojalnem stališču, da če naj ima kako parlamentarno zastopstvo kako vrednost, da se mora vse storiti, da se ohrani delazmožnost tega zastopstva in da je vsaka obstrukcija huda bolezen in da je vsak deželni poslanec in vsak pameten zastopnik svojih volilcev zavezan, vse storiti, da se taka bolezen odpravi. Vsled tega smo mi pritrdili reformi, kakršno so želeli zastopniki S. L. S., in vsled tega ste Vi tudi dobili večino v roke. Gospodje, nam se še danes očita, da smo bili takrat premehki, (Klici v središču — Rufe im Zentrum: „Res je!“) in če bi se mi takrat ne bili vdali, bi Vi še danes ne imeli večine. Torej lahko rečem, da izvirata Vaša večina in moč samo iz naše lojalnosti. (Klici v središču — Rufe im Zentrum: „Tako je!“) Stojim pa tudi na stališču, da je vsaka večina opravičena, če rabi svojo moč, ker je vsak parlament zgrajen na majoritetnih principih, toda vzlic temu pa tudi pravim, da je vsaka večina dolžna, da pravično porablja svojo moč, in da je vsaka večina zavezana spoštovati veljavne postave in je ne teptati z nogami! (Živahno pritrjevanje in ploskanje v središču. — Lebhaftes Zustimmung und Händeklatschen im Zentrum.) Gospodje, jaz nisem ugovarjal takrat, ko je v prvi seji deželnega odbora

bivši deželni glavar, ko smo delili mandate v različne korporacije, popolnoma prezrl zastopnike obeh manjšin in vzkliknil: „vae victis“. Tam se je šlo za moč, katero je hotela večina imeti v svoji roki, in končno se je treba podvreči majoritetnemu principu, proti kateremu ni ugovora. Veliko bolj nevaren in obsodbe vreden je pa izrek, če je resničen, ki ga je baje napravil nekje gospod dr. Krek. On se je baje izrazil, da je pravično vse, kar večina hoče, in da si večina sama sebi daje pravico. Proti takemu izreku in proti takemu načelu, iz katerega izvira brez dvojbe današnje poročilo deželnega odbora, pa tudi poročilo verifikacijskega odseka, moram seveda slovesno ugovarjati. Dostavljam pa še to, da ne prevzamem jamstva, da je gospod dr. Krek v resnici izgovoril te besede. (Poslanec — Abgeordneter dr. Krek: „Kje?!“) Govorilo se je o tem! Ena stvar pa je, katere danes ne morem pozabiti, katero moram omeniti in za katero sem porok s svojo lastno osebo in na katero se tudi moji politični prijatelji lahko spominjajo. Gospod deželni glavar mi bo oprostil, da ga moram pri tem nekoliko v razpravo vzeti. Gospodje se spominjate na tista kompromisna pogajanja, ki so se vršila tudi v prisotnosti našega deželnega predsednika. Jaz se še natanko spominjam, da so hoteli nekateri od naše strani, da naj bi se volilni okraji kmetskih občin na tak način spremenili, da bi vsak poslanec dobil svoj posebni okraj. Gospod dr. Šusteršič, ki je bil tedanji voditelj S. L. S., je izjavil, da mora odklanjati vsako izpremembo kmetskih okrajev, ali ravnotako slovesno je izjavil takrat gospod dr. Šusteršič (Klici v središču — Rufe im Zentrum: „Čujmo, čujmo!“), da se tudi v mestnih okrajih, dokler ne bo na postaven način izpremenjen deželni red, ne sme ničesar izpremeniti in da se na sistemu, po katerem se je dosedaj volilo, ne bo ničesar izpremenilo. (Klici v središču — Rufe im Zentrum: „Tako je! Res je!“) Poslanec — Abgeordneter Ribnikar: „Sedaj je pa besedo požrl!“) To slovesno obljubo nam je dal takrat voditelj S. L. S. in jaz, častita gospoda, Vam prepuščam odgovornost, če hočete, da bo gospod deželni glavar danes zapustil to zbornico z očitanjem na rami, da je svojo slovesno obljubo pustil prelomiti v današnji seji.

Sedaj pa prestopim k stvari sami. Prestopim k stvari sami in pri tem, gospodje, mi ne boste zamerili, če se najprej pečam nekoliko s poročilom deželnega odbora, glede katerega pač sami veste, da jaz nisem mogel zanj glasovati. Tukaj gre za principiuelno razsodbo, tukaj gre za pravice, katere so nam dane po ustavi. To je umevno že samo po sebi, in tudi bivši deželni glavar je, ko je zapuščal deželni odbor po tisti seji, ko je bilo

to poročilo sprejeto, naglašal, da pri takih prilikah, se morajo, ko gre za ustavne obstoječe zakone, ti zakoni strogo tolmačiti, in da je vsaka pravniška fantazija, kakor jo zastopa tukaj gospod poslanec dr. Pegan, absolutno nedopustna.

Gospodje, ne bom se veliko pečal s tem poročilom, toda eno grozovitost, ki je zapisana v njem, pa moram vendarle prečitati. Gospodje, tukaj piše poročevalec deželnega odbora sledeče (bere — liest):

„§ 7. občinskega reda je prišel v reformirani mestni statut neizpremenjen, dasiravno bi bil moral z ozirom na namen postavodajalca, dalje z ozirom na živo vsebino bistveno reformiranega statuta — kakor občinskega reda, tako tudi volilnega reda — dobiti drugo besedilo.“

Gospoda, s takimi motivi me lahko danes na smrt obsodite (Poslanec — Abgeordneter dr. Triller: „Saj bi Te radi!“), na podlagi takega zakona mi lahko življenje vzamete, kajti rekli boste, živa vsebina tega zakona govori za Tvojo smrt. Prijatelji, častiti gospodje nasprotniki, če bodeite zakone na tak način razlagali, potem je konec vsaki pravici v tej zbornici. (Poslanec — Abgeordneter Ribnikar: „Tako jih razlagajo!“) Potem je nemogoče, da bi sploh še kaka pravica vladala v naši deželi, potem ste absolutni gospodarji (Poslanec — Abgeordneter Višnikar: „Absolutni lumpi!“ — Poročevalec dr. Pegan: „Absolutni lumpi!“) in nima v deželnem zboru nihče več govoriti, potem nima deželni predsednik, niti Njega Veličanstvo cesar sam nič več opraviti in govoriti v tej kronovini! Potem ima govoriti samo še absolutna Vaša večina, ki je reprezentirana danes v visoki zbornici v osebi dr. Pegana!

Gospodje, še ena stvar se mi zdi zelo markantna. Vzel sem v roko poročilo verifikacijskega odseka, in primerjal to poročilo s poročilom deželnega odbora, ker sem mislil, da homo za tako važno stvar dobili vendarle nekoliko bolj fundirano poročilo verifikacijskega odseka. Moral sem vendar misliti

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend);

Oprostite, da Vas prekinem, gospod govornik. Meni se je naznanilo, da je gospod poslanec Višnikar izrekel neko besedo, ki je tako neparlamentarna, da ne morem iti mirno preko nje. Reklo se mi je namreč, da je gospod poslanec Višnikar zaklical: „absolutni lumpi“.

Poslanec dr. Tavčar:

Tega ni rekel!

(Burno ugovarjanje in klici v središču — Stürmischer Widerspruch und Rufe im Zentrum: „Ni res! Tega ni rekel!“ — Klici na levi — Rufe links: „Je rekel!“)

Deželni glavar:

Prosim, poklical sem k sebi stenografa, ki je tudi izrekel, da sta padli ti besedi! Ponovljeno ugovarjanje v središču — Erneuter Widerspruch im Zentrum.) Torej, ako je gospod poslanec Višnikar rabil ta izraz . . . (Klici v središču — Rufe im Zentrum: „Pa ga ni!“) Prosim torej, kaj ste rekli, gospod poslanec Višnikar? (Velik nemir in medklici v središču — Große Unruhe und Zwischenrufe im Zentrum. — Klici na levi — Rufe links: „Ven ž njim.) Prosim, to je moja stvar, da red napravim! (Klici v središču — Rufe im Zentrum: „Beseda ‚lumpi‘ ni padla!“ — Poslanec Ribnikar: „Kaj pa bi bilo, če bi bila tudi padla?! Kolikokrat ste jo že Vi rabili!“) Prosim, jaz tukaj odločno izjavljam, da, kakor hitro bi še padla kaka taka beseda, bom takoj uporabil § 33. deželnega reda, in bom dal dotičnega izključiti! Ne bom nič k redu klical! (Živahno odobravanje in ploskanje na levi ter ugovarjanje v središču. — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links, sowie Widerspruch im Zentrum.) Kdor rabi take izraze, ta ni vreden, da sedi v deželnem zboru. (Poslanec Ribnikar: „Kakšne izraze ste Vi že rabili!“) Gospod poslanec Ribnikar, jaz Vas kličem k redu! Če jaz govorim, nima nobeden pravice, meni ugovarjati.

Poslanec dr. Tavčar:

Prosim, ta beseda ni padla. Jaz vsaj je nisem slišal.

Deželni glavar:

Torej, kaj ste rekli, gospod poslanec Višnikar?

Poslanec Višnikar:

Rekel sem: „absolutna lumparija!“

Deželni glavar:

Prosim, tudi ta izraz je popolnoma nedopusten, in jaz pokličem gospoda poslanca Višnikarja k redu. Če boste pa še enkrat rabili kak tak izraz, boste izključeni od današnje razprave. (Odobravanje na levi — Beifall links.)

Poslanec dr. Tavčar

(nadaljuje — fortfahrend):

Prosim torej svoje prijatelje in somišljenike, da ohranijo čisto mirno kri. Vidi se mi, da je cela ta afera bila uprizorjena samo zato, da sem bil jaz prekinjen in da moram sedaj zopet iskati nit svojega govora!

Torej, gospodje, jaz sem pričakoval, da se bo verificacijski odsek jako temeljito bavil s takim važnim principielnim vprašanjem. Gospodje, bodimo odkritosrčni in priznajmo, da je končno Vaša večina taka, da ni posebno velika. Mogoče je, da se v nekaj letih razmere bistveno izpremenijo, in mogoče je, da bodele Vi takrat morda ravnotako sedeli na mrtvaški postelji, na katero hočete danes posaditi dva naša poslanca. Ali jaz bi ne želel, da bi večina stala takrat na tistem stališču, na katerem Vi danes stojite. Torej verificacijski odsek se ni s stvarjo pravzaprav nič bavil in je samo poročal visoki zbornici (bere — liest): „Verifikacijski odsek se je pri posvetovanju o gori navedenem poročilu deželnega odbora pridružil popolnoma pravnemu mnenju tistega, vsled česar predlaga:

Visoki deželni zbor skleni:

Izvolitev gospoda Jožefa Reisnerja in Adolfa Ribnikarja za poslanca mestnega volilnega okraja Ljubljane se ne odobri.“

Jaz sem se nekoliko bavil z razpravo, ki se je vršila za kulisami, in sem zvedel, da sta gospoda poslanca dr. Vilfan in dr. Eger glasovala proti poročilu. Torej o dr. Vilfanu in dr. Egru sem si lahko mislil, da sta v resnici jurista. Pogledal sem dalje, kdo so še drugi juristi, ki so s tako lahkoto glasovali za to poročilo, in našel, da so bili to referent deželnega odbora dr. Pegan sam, potem profesor Jarc, dr. Zajec in Zabret. Torej sami juristi! (Poslanec dr. Zajec — Abgeordneter dr. Zajec: „Jaz sem bil samo predsednik!“) Torej gospod dr. Zajec ni glasoval!

Sedaj se je pa treba vprašati, kako stvar stoji po danih zakonih. Po danih zakonih, in ti pridejo vpoštev, smejo v Ljubljani voliti samo občani. To stoji v zakonu. Občani so po § 7. mestnega statuta tisti, ki v Ljubljani prebivajo. To je v zakonu rečeno. In če sedaj prihaja gospod dr. Pegan in pravi, seveda je v zakonu rečeno, da so občani tisti, ki v Ljubljani stanujejo, ampak mi smo hoteli mestni statut tako izpremeniti, da bi spravili ob moč narodnonapredno stranko, zatorej se mora pri današnji seji vpoštevati samo tisto, kar smo mislili takrat, ko smo sklepali o mestnem statutu ljubljanskem, je to nekaj nezmisljega! Gospoda moja, to je vse lepo, ampak za vsakega sodnika bode pri takih prilikah veljalo besedilo zakona, ker to besedilo ni čisto nič dvoumno. Volilno pravico daje deželni volilni red in besedilo dotičnega paragrafa občanom. Občani so pa po § 7. našega mestnega statuta tisti, ki v Ljubljani prebivajo. To je čisto jasno. V tem pogledu je popolnoma nepotrebna, pa tudi čisto nedopustna vsaka interpretacija zakona, kar gospod dr. Pegan čisto natanko ve, ker pod interpretacijo spadajo samo slu-

čaji, ki iz besedila zakona niso popolnoma jasni. To je predpis našega državljanskega zakona, in vsaka interpretacija je na tem mestu, ko je besedilo zakona čisto jasno, absolutno izključena. Pa še nekaj je treba pri tem vpoštevati. Vpoštevati je treba, da se volilni okraji ne smejo izpremeniti, če ni izpremenjen deželni volilni red, in če ga ni izpremenila kvalificirana večina. Ta kvalificirana večina je predpogoj, da se more izpremeniti deželni volilni red, in nam ga hočete izpremeniti z zakonom, ki ni deželni red, in sicer z zakonom, ki niti s tisto kvalificirano večino ni bil sklenjen, katero predpisuje deželni volilni red. Mi smo se vzdrževali obravnav in razprav pri občinskem redu in občinskem volilnem redu za mesto Ljubljano, in zaradi tega ne smete danes priti in reči, da nas izdani volilni red nič ne briga. Ta zakon je za Ljubljano veljaven in če se hoče z njim kaj izpremeniti, se mora dokazati, da je bila izprememba sprejeta s tisto večino, ki je po zakonu predpisana. V tem pogledu sem popolnoma na jasnem in popolnoma prepričan, da bo vsak sodnik, ki je po svoji prisegi vezan dati veljavo obstoječim zakonom, stal na naši strani in da bode vsak sodnik sodil tako, kakor mi trdimo in sodimo, in da bode vsak sodnik zavrnil poročilo deželnega odbora in pa poročilo verificacijskega odseka.

Gospodje, jaz se ne spuščam dalje v to, kakšne posledice mora imeti ta Vaš sklep in kakšna konfuzija mora nastati glede volilne pravice, če Vi sprejmete današnji predlog. O tem bo govoril prijatelj dr. Triller. Ampak eno moram reči. Če Vi sprejmete današnji predlog, potem je tudi za kmetske občine vsaka volitev nemogoča. Če se postavite na stališče, da imajo volilci za občinski svet ljubljanski, ki nimajo svojega domicila v mestu, volilno pravico tudi za deželni zbor, potem morate to po zakonu uveljaviti tudi pri volitvah v kmetijskih občinah. In sedaj pa poglejte, kaj pravi § 13. deželnega volilnega reda. Ta § 13. določa, da pri občinskih volitvah volijo samo občani, in jaz ne morem razumeti, kako bode konstruirali volilno pravico, če bodele dali volilno pravico vsem osebam, ki ne prebivajo v občini, ampak imajo v občini samo kako posestvo. Vsled tega bode nastala velika konfuzija, kajti § 13. deželnega volilnega reda ne velja samo za ljubljansko mesto, ampak tudi za kmetske občine. Napravite potem volilni red za kmetske občine, in imeli boste ogromno število volilcev, ki ne bodo vedeli, kje imajo pravzaprav volilno pravico.

Jaz se torej s to zadevo ne bom dalje bavil, kajti prepričan sem, da imate Vi vsi tak vtis, da predlagate nekaj krivičnega, da predlagate nekaj takega samo iz namena, da bi ugonobili našo stranko, o kateri ste tolikrat

govorili, da je na Kranjskem sploh ni. Gospoda moja, nam so taki eksperimenti, kakršni so obseženi v teh dveh poročilih, zelo pogodi, kajti ti eksperimenti nam dokazujejo, da naša stranka še obstoji v naši domovini in da se je Vi bojite, ker hočete proti njej postopati s takimi nezakonitimi sredstvi, kakor jih je predlagal deležni odbor, oziroma verifikacijski odsek.

Če je mogoče s spravljivo besedo kaj doseči, apeliram na Vas in na Vašo pravico-ljubnost, kajti, kakor rečeno, kolo se vrti, enkrat je en del spodaj, drugič zopet zgoraj, in morda pridete tudi Vi še pod kolo. Če spravljiva beseda pri Vas kaj velja, potem odnehajte od tega nasilstva, ker verujte, gospodje poslanci od te (leve — linken) strani, da take krivičnosti se navadno najbolj maščujejo nad tistim, ki jih je sprožil. (Živahno odobravanje in ploskanje v središču — Lebhafter Beifall und Händeklatschen im Zentrum.)

Deželni glavar:

Besedo dobi sedaj, ker ni oglašen noben govornik „pro“, drugi kontragovornik, gospod poslanec dr. Triller.

Poslanec dr. Triller:

Visoka zbornica! Moj častiti predgovornik je čisto jasno raztolmačil z juridičnega stališča neopravičenost in lahko rečem nerazumljivost predloga deželnega odbora in verifikacijskega odseka. V tem pogledu imam dodati samo še dve pripomnji. Prva pripomnja se opira na § 3. deželnega volilnega reda. Jaz konštatiram, da ta § 3. natanko določa volilni okraj za mesto Ljubljana in da ta paragraf izrecno zaključuje od izvrševanja volilne pravice tiste volilce, katere sta reklamirala zase deželni odbor in verifikacijski odsek. § 3. deželnega volilnega reda se glasi (bere — liest):

„Za volitev poslancev mest in trgov tvori:

1. deželno stolno mesto Ljubljana dva volilna okraja, in sicer

- a) volilni okraj mesto Ljubljana,
- b) volilni okraj mesto Ljubljana 2.

Volilni okraj mesto Ljubljana 1 tvorijo mestni okraji II., III. in V. (Jakobski okraj, Dvorski okraj. Predkraji: Hauptmanca, Hradeckega vas, Ilovica, Karolinska zemlja, Orlove ulice, Črna vas, Dolenjska cesta.)

Volilni okraj mesto Ljubljana 2 tvorijo mestni okraji I., IV., in VI. (Šolski okraj, Koldvorski okraj, Vodmat) . . .«

Konštatujem, da ni eden tistih volilcev, ki so baje neopravičeno izključeni od izvrševanja volilne pravice v Ljubljani, ne stanuje v tem volilnem okrožju. Moja častita gospoda od leve, morda Vam takrat, ko se je v verifi-

kacijskem odseku sklepal in sprejel ta današnji predlog, ta paragraf ni bil pred očmi, in jaz še v zadnjem trenutku apelujem na Vašo lojalnost in na Vašo vest, da ne bodete sprejeli predloga, ki naravnost lomi zakon. (Poslanec Reisner: »Tako je!«) Moja gospoda, z vsem ogorčenjem moram konštatirati površnost juridične obrazložbe predloga deželnega odbora, katera površnost sega tako daleč, da napačno in krivo citira zakon. (Poslanec Gangl: »Čujmo, čujmo!«) Predzadnji odstavek tega poročila se glasi (bere — liest):

»Iz vsega tega sledi, da bi se bili morali sprejeti v volilne imenike tudi oni davkoplačevalci ljubljanskega mesta, ki v okolici stanujejo. Ti imajo namreč volilno pravico za deželni zbor v dveh razredih, in sicer v skupini mest in trgov ter v skupini kmečkih občin. Po § 14., odstavek 5. deželnozborskega volilnega reda pa jih je sprejeti v višji razred, oziroma višjo vrsto.«

Ta trditev je naravnost potvorba zakona. (Poslanec Gangl: „Čujmo, čujmo!“) 5. odstavek § 14. se glasi (bere — liest):

»Ako je volilec volilskih razredov mest in trgov ter kmečkih občin občan več občin, tedaj izvršuje svojo volilno pravico samo v občini svojega rednega stanovališča, in če v nobeni dotičnih občin nima rednega stanovališča, pa tam, kjer plačuje največ neposrednega davka.«

Moja gospoda, jaz konštatujem, da ne eden teh dozdevno prezrtih volilcev nima v Ljubljani svojega rednega bivališča, in konštatujem, da vsi ti stanujejo v okoliških občinah in tam direktni davek plačujejo. In sedaj, moja gospoda, prepuščam Vaši vesti, ne znanju gospoda poročevalca, da spravite svoj predlog v sklad s § 13. in § 14. deželnozborskega volilnega reda.

Nadalje konštatiram v tem pogledu samo še to, da se zoper odločbo deželne vlade, katere razlogom se popolnoma akomodiram, ni nihče pritožil na kako višjo oblast. Ta odločba, s katero se je odrekla okoličanskim volilcem volilna pravica v Ljubljani, je pravična, in če je bilo komurkoli ležeče na tem, da se sploh uveljavi tisto naziranje, ki se zrcali v predlogu deželnega odbora, tedaj bi bila moralna stvar priti pred kompetentno najvišje sodišče, pred upravno ali pa pred državno sodišče. Če se potem izkaže gospod poročevalec z razsodbo državnega ali upravnega sodišča, potem ima stvar nekaj zase. Ampak pustiti, da stopi v pravo moč odločba deželne vlade, ki govori proti Vam, in gaziti zakon, kakor se gazi v predlogu deželnega odbora, oziroma verifikacijskega odseka, to je pa tako postopanje, kakoršno težko najde primere v celi zgodovini parlamentarizma. (Poslanec Reisner: »Sama maščevalnost nad Ljubljančani.«)

Moja gospoda, jaz sem še vedno tako naiven, da še v tem trenutku upam, da boste ta predlog odstavili z dnevnega reda, oziroma, da se preide preko njega na dnevni red; zakaj, če tega predloga ne odstavite z dnevnega reda, potem je Vaš namen jasen, kot brušeno steklo, potem imajo prav tisti, ki pravijo, da hočete, boječ se posledic Vašega gospodarstva, provocirati razpust deželnega zbora. A tout prix. (Poslanec Reisner: »Tako je!«)

Vsled tega prosim v imenu narodno-napredne stranke Njega ekscelenco gospoda deželnega predsednika, da blagovoli vzeti na znanje, da je naša stranka za delo, da je naša stranka za to, da deželni zbor naprej zboruje, čeprav se nam godi še tako pereča krivica, da ta naša stranka odklanja vsak razpust deželnega zbora. Deželna zbornica naj deluje za blagor dežele (Poslanec Gangl: »Tako je!«), in mi drage volje tudi v tej težki uri zapostavimo svoje strankanske koristi v blagor cele dežele. (Živahno odobravanje v središču — Lebhafter Beifall im Zentrum.)

Seveda, moja gospoda, smo mi, kakor je že moj predgovornik rekel, vajeni govoriti v tej zbornici gluhim stenam. Akoravno smo se že navadili reka: „Nil admirari“, bomo danes vendar še za eno bridko skušnjo bogatejši; vsaki večini je na prosto voljo dano, da stisne parlamentarizem na tisti niveau, na katerega hoče, in zgodovina parlamentarizma ni brez vzgledov, da se je bila večina ponižala na niveau politične plate. (Poslanec dr. Lampe: »Mi smo ga povzdignili!« — Poslanec Reisner: »To se vidi! Iz predloga se vidi!«) Moja gospoda, končno hočem tudi jaz dati duška tistemu prepričanju, kakor ga je dal že moj predgovornik dr. Tavčar. Mi smo lahko ponosni na to, ako nas morate ubijati z zakonolomstvom, ako nimate drugega sredstva, kakor z očitnim zakonolomstvom decimirati naše vrste. Mi ostanemo pri tem popolnoma mirni, ampak, kakor Vam je rekel že prijatelj dr. Tavčar, tako Vam pravim tudi jaz v tem zadnjem momentu: Gospodje, roko na srce in nikar ne hodite danes iz te zbornice kot možje, ki so vedoma lomili zakon in lomili moralo. (Burno pritrjevanje in ploskanje v središču — Stürmische Zustimmung und Händeklatschen im Zentrum.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

To so neparlamentarni izrazi in pokličem zato gospoda govornika k redu!

Poslanec dr. Triller

(nadaluje — fortfahrend):

Ako res danes kot žrtvi tega postopanja zapustita to zbornico dva naša poslanca, potem jima mi ostali kličemo: Na veselo in po-

nosno svidenje na tem mestu! (Dolgotrajno burno odobravanje in ploskanje v središču in medklicij poslanca Ribnikarja — Anhalten der stürmischer Beifall und Händeklatschen im Zentrum und Zwischenrufe des Abgeordneten Ribnikar.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Prosim, gospod Ribnikar, Vi nimate besede! Besedo ima gospod poslanec dr. Eger.

Abgeordneter dr. Eger:

Hohes Haus! Der Gegenstand der Verhandlung ist von den Herren Vorrednern bereits so umfassend und ausführlich erörtert worden, daß ich nur deshalb das Wort ergreife, um die Abstimmung unseres Klubs zu rechtfertigen.

Es handelt sich im vorliegenden Falle um die Frage, ob die Wahl der letztgewählten zwei Abgeordneten der Landeshauptstadt Laibach agnosziert werden soll oder nicht. Der Landesausschuß, beziehungsweise der Verifikationsausschuß und dessen Referent beantragen die Nichtverifizierung der Wahlen, weil angeblich illegaler Weise Wähler in die Wählerlisten nicht aufgenommen und auch zur Wahl nicht zugelassen worden seien.

Hohes Haus! Nach § 13 der Landtagswahlordnung haben bei der Wahl für die Stadt Laibach nur jene Gemeindeglieder das Wahlrecht, welche bei den Gemeinderatswahlen das Wahlrecht im ersten oder zweiten Wahlkörper ausüben oder im dritten Wahlkörper wahlberechtigt sind und wenigstens vier Gulden an direkten Steuern entrichten.

Das Wort »Gemeindeglieder« ist hier im § 13 ausdrücklich gebraucht und es handelt sich im vorliegenden Falle ausschließlich um die Frage, wer als Gemeindeglied der Stadt Laibach anzusehen ist.

Diesbezüglich enthält der § 2 der Gemeindeordnung für die Landeshauptstadt Laibach die Bestimmung, daß zu den Gemeindegliedern zu zählen sind: erstens die Gemeindeangehörigen, zweitens die Gemeindegewesenen.

Als Gemeindeangehörige sind nach § 3 der Gemeindeordnung für die Stadt Laibach nur jene Gemeindeglieder anzusehen, welche in Laibach heimatsberechtigt sind.

Nach § 7 der Gemeindeordnung für Laibach sind hingegen Gemeindegewesenen jene Gemeindeglieder, welche nicht nur im Gebiete der Gemeinde Laibach einen Haus- oder Grundbesitz haben oder von ihrem

in der Gemeinde Laibach betriebenen Gewerbe oder ihrem Erwerbe oder sonstigem Einkommen eine hier vorgeschriebene Steuer entrichten, sondern auch im Gebiete der Stadt Laibach ihren Wohnsitz haben.

Trotzdem nun nach diesen Gesetzesbestimmungen, zu deren Auslegung — ich muß es offen erklären — man kaum eines Kommentars bedarf, im Sinne des Gesetzes nur jene physischen Personen wahlberechtigt sind, welche entweder in Laibach heimatsberechtigt sind oder daselbst ihren Wohnsitz haben, verlangte bei der letzten Landtagswahl doch eine Reihe von Personen die Eintragung in die Wählerlisten, welche weder in Laibach heimatsberechtigt sind noch in Laibach ihren Wohnsitz haben.

Die Landesregierung, von der gewiß niemand behaupten kann, daß sie der Mehrheit dieses hohen Hauses feindlich gestimmt sei, (Poslanec — Abgeordneter Gangl: »Dobro!«) diese Landesregierung hat sich veranlaßt gefunden, die betreffenden Reklamationen abzuweisen. Gegen die Entscheidung der Landesregierung ist, wie schon betont wurde, eine Beschwerde nicht eingebracht worden. Hingegen beantragt der Landesausschuß jedoch jetzt die Nichtverifizierung der Wahlen lediglich aus dem Grunde, weil die erwähnten Personen, die in Laibach weder ihren Wohnsitz haben noch in dieser Stadt heimatsberechtigt sind, zur Landtagswahl nicht zugelassen wurden.

Hohes Haus! Der Landtag hat die Begründung dieses Antrages aus dem Berichte des Landesausschusses entnommen und will ich mich infolgedessen in Erwiderung derselben nur auf einige Worte beschränken.

Im Berichte des Landesausschusses heißt es bei der Kritisierung der Entscheidung auf Seite 3, Absatz 6: »Die Landesregierung hält fest am trockenen und toten Wortlaute des § 7 der Gemeindeordnung für die Landeshauptstadt Laibach. Das will meiner Ansicht nach nichts anderes sagen, als »an dem klaren Wortlaute« des Gesetzes. Wo jedoch der Wortlaut des Gesetzes klar ist, da gibt es de lege lata keine Interpretation. Ich gebe ja zu, daß die Majorität des hohen Hauses das, was sie in diesem Falle will, realisieren kann, aber nur nach Änderung des Gesetzes; nur de lege ferenda ist das möglich. (Pritrjevanje v središču — Zustimmung im Zentrum.)

Solange das Gesetz klar ist, gibt es nur eine Interpretation, gibt es nur eine Richtlinie, und die ist die, daß alle Organe, Behörden und Korporationen, die zur Wahrung und Hütung des Gesetzes berufen sind — und dazu gehört auch der Landtag — daß alle diese Faktoren auch verpflichtet sind, den klaren Wortlaut des

Gesetzes zu schützen und für denselben einzutreten, da sonst alle Grundlagen des öffentlichen Rechtes erschüttert werden und in's Wanken geraten. (Pritrjevanje na desni in v središču — Zustimmung rechts und im Zentrum.)

Hiezu hätte ich noch eine Bemerkung zu machen in der Richtung, welcher Zukunft wir entgegengehen, wenn der Antrag des Landesausschusses zum Beschluß erhoben wird. Es ist ganz klar, daß die Landesregierung ihre Entscheidung nach reiflicher Überlegung gefällt hat und sie von derselben schon aus Selbstachtung nicht abgehen kann, solange nicht eine höhere Instanz diese Entscheidung abändert. Wenn nun einerseits die Majorität des hohen Hauses auf ihrem Standpunkte beharrt und die Wahlen nicht verifiziert, andererseits aber auch die Landesregierung an ihrer Auffassung festhält, so gehen wir dem traurigen Zustande entgegen, daß Laibach vorerst nur durch die Hälfte, mit der Zeit aber durch gar keinen Abgeordneten in diesem hohen Hause vertreten sein wird. (Klic na levi — Ruf links: »Wir werden Laibach nicht berauben!«)

Das verstößt nicht nur gegen den Wortlaut, sondern auch gegen den Geist und Inhalt der Landtagswahlordnung. Unsere Partei wird daher gegen den Antrag stimmen. (Odobravanje na desni in v središču — Beifall rechts und im Zentrum.)

Deželni glavar:

Ker ni priglašen noben govornik več, je debata zaključena in ima končno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec dr. Pegan:

Visoka zbornica! Jaz nisem bil priča tiste slovesne obljube, katero je baje dal naš sedanji gospod deželni glavar, da se volilni okraji ne bodo spremenili drugače, kakor sporazumno z vsemi strankami, in da se tudi način volitev ne bo spremenil, toda visoka zbornica, v tem slučaju se vendar ne gre za kako spremembo volilnih okrajev ali načina volitve. Tukaj se gre edino le za priprosto vprašanje, ali naj velja za mesto Ljubljano tisto, kar velja za celo deželo, ali naj ne velja.

Gospod dr. Tavčar je popolnoma prezrl v svojih izvajanjih, na kar ga je opozoril precej pristojen faktor, da namreč za deželo velja določba, da imajo volilno pravico za deželni zbor v zmyslu § 6. lit. b, občinskega reda tudi tisti, ki v občini ne stanujejo, ki pa v občini davek plačujejo. On se je skliceval samo na to, da govori § 3. občinskega volilnega reda o občanih. § 6. občinskega zakona pa pravi pod

lit. b, da so občani - družniki tisti, ki so sicer brez domovinske pravice v občini, toda imajo v občini hišo ali zemljišče ali ki plačujejo dokladam podvržen davek. Nimamo pa nikjer nobenega določila, da bi morali v občini stanovati in tamkaj tudi davek plačevati. To bi bila naravnost krivica, ako bi pustili za Ljubljano veljati kaj drugega, kakor pa za deželo. (Pritrjevanje na levi in ugovori v središču — Zustimmung links und Widerspruch im Zentrum.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Prosim! Besedo ima gospod poročevalec!

Poročevalec dr. Pegan

(nadaljuje — fortfahrend):

To je čisto jasno besedilo! (Poslanec dr. Tavčar: »Zmisel!«) Pri tej stvari se gre edino za vprašanje, kakor je povedano v poročilu deželnega odbora, ali je besedilo § 7. res v nasprotju s celo ostalo vsebino statuta. Gospod dr. Tavčar je rekel, da smo samo mislili tako postaviti, da pa nismo spremenili tega § 7. No, mi smo tako postavili tudi napravili, katere namen je, da so občani vsi tisti, ki sicer ne stanujejo v Ljubljani, pa imajo v Ljubljani volilno pravico za mestni občinski svet, vsled tega pa imajo tudi volilno pravico za deželni zbor. Gospodje, če imajo Ljubljanci v okolici, n. pr. na Ježici, čeprav tam ne stanujejo, pa tamkaj plačujejo davek, na Ježici volilno pravico, zakaj bi je potem Ježičani v Ljubljani ne imeli, če tukaj davke plačujejo. (Poslanec dr. Tavčar: »Saj na Ježici nimajo volilne pravice. Za deželni zbor ne!«) Za deželni zbor ne, to pa zaradi tega, ker imamo zopet § 13. deželnozborskega volilnega reda, katerega je gospod dr. Triller — ne pa poročilo deželnega odbora — napačno citiral. (Poslanec dr. Triller: »Diplomo dajte nazaj!« — Poslanec dr. Lampe: »Vsak ima svoj paragraf!« — Poslanec dr. Tavčar: »Samo večina nima nobenega!«)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Prosim za mir!

Poročevalec dr. Pegan

(nadaljuje — fortfahrend):

Kadar gospodu dr. Trillerju kaka stvar ni prav, pa mi svetuje, naj dam diplomo nazaj. Naj gre on naprej in naj on da prvi diplomo nazaj, potem bom pa jaz šel za njim! Saj ima on ravno toliko vzroka dati diplomo nazaj,

kakor jaz. Jaz imam svoje pravno prepričanje, kakor ima gospod kolega dr. Triller svoje. (Poslanec dr. Triller: »To ni Vaše pravno prepričanje in ne more biti!« — Deželni glavar pozvoni — Landeshauptmann gibt das Glockenzeichen.)

Gospod dr. Tavčar je rekel, da je pričakoval, da se bo verifikacijski odsek s celo stvarjo bolj temeljito bavil. Visoka zbornica! Poslali ste v verifikacijski odsek jurista in jaz moram čisto odkrito povedati, da sem se v odseku pri svojem poročilu skliceval najprej na poročilo deželnega odbora, pridržujoč si, da bom pozneje odgovarjal na ugovore. In kaj sem doživel?! Zastopnik narodno-napredne stranke je vstal in rekel, da je upravno sodišče v popolnoma enakem slučaju čisto drugače razsodilo, kakor pa deželni odbor navaja v svojem poročilu. Sedaj pa pravim jaz, naj kdo drugi da diplomo nazaj! (Živahna veselost na levi. — Lebhaftes Heiterkeit links.) Upravno sodišče ni moglo nikdar vzeti v pretres take zadeve, ker ta stvar ne spada pred upravno, ampak pred državno sodišče in drugič je tudi ni moglo vzeti v pretres, ker takega slučaja sploh še ni bilo. Če tedaj gospodje niso našli drugega argumenta, kakor ga je povedal gospod dr. Vilfan, potem ne morem nič za to, če sem samo na to odgovarjal, in če se ni bilo treba s stvarjo natančneje baviti. Naše stranke v tem pogledu ne zadene nobena krivda, kajti ugovora ni bilo nobenega in za nas je pravno prepričanje dano.

Če tudi niso vsi gospodje, ki so bili v odseku, juristi, mislim, da smejo kot člani deželnega zbora imeti naši kmetski poslanci ravnostavno svoje pravno prepričanje, kakor advokati Vaše stranke. (Viharno odobravanje na levi. — Stürmischer Beifall links.) Tu ima odločevati edinole zdrav razum in na podlagi zdravega razuma se zadobi pravno prepričanje, kajti juristarija je izrastla edino le iz življenja.

Imam še to povedati, in poudariti, da je besedilo § 7. res nekoliko v navzkrižju z ostalo vsebino in zmisлом zakona. No, to se je grajalo; vzemite pa v roko civilno-pravni red, vzemite v roko eksekucijski red in tam boste našli še veliko več nasprotstev. (Poslanec Ribnikar: »Vislice vzemite v roke, kaj paragraf!«)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Gospod poslanec Ribnikar, jaz Vas pokličem k redu.

Poročevalec dr. Pegan

(nadaljuje — fortfahrend):

Če se gospod poslanec Ribnikar smatra tako vrednega tako lepih in visokih inštru-

mentov, jaz o tem ž njim ne bom debatiral, on že ve, kaj je zaslužil.

To je čisto gotovo, da kadar je besedilo zakona v nasprotstvu z živo vsebino postave, se mora vprašati, kaj je zmisel postave, ne pa kakšno je besedilo. Če bi mi hoteli spraviti v moč to naše pravno prepričanje, pravi gospod dr. Tavčar, da se s tem spremeni volilni okraj. Ja gospodje, mislim, da je to popolnoma napačna interpretacija in popolnoma napačno razumevanje cele stvari. Volilni okraj ostane kakoršen je, spremeni se samo število volilcev. To se pa sme spremeniti tudi brez spremembe deželnega reda, kajti znano vam je, da odločuje občinski volilni red, da pridejo v prvi in drugi volilni razred vsi davkoplačevalci, ki plačujejo dokladam podvrženi direktni davek. Ker pravi deželnozborski volilni red, ki je preje imel kot census 8 K, da se ne glede na ta census vpiše vsakega, ki je opravičen za občino voliti v prvem ali drugem razredu, sledi iz tega, da se je na ta način zvišalo število deželnozborskih volilcev. Če se je pa zvišalo število volilcev, se pa s tem še ni spremenil obseg volilnega okraja. Toliko na izvajanja gospoda dr. Tavčarja. No in gospod dr. Triller pride s § 3. deželnozborskega volilnega reda. Priznam mu, da v tistem ozemlju, ki je našeto v § 3., oziroma tam, kjer so določeni volilni okraji za mesto Ljubljana, da torej v tistem ozemlju ne stanuje nihče izmed reklamirancev. Toda gospodje, saj to je ravno punctum saliens, saj tu ravno pravimo, da oni, ki ne stanujejo v občini, pa imajo za občino volilno pravico, morajo imeti volilno pravico tudi za deželni odbor, ker v občini davek plačujejo. (Poslanec dr. Triller: »Kaj pa § 14?!«) Sedaj pa preidem k § 14. Tukaj se je gospod dr. Triller nekoliko prenaglil. Če zna šteti, bo videl, da je pravilno citiran. (Poslanec dr. Triller: »Falzificiran!«.) Mogoče, da je napačno tiskan, a jaz imam tukaj ročno izdajo Pfeiferjevo in tukaj najdem v § 14. v 1. odstavku (bere — liest): »Volilci smejo svojo volilno pravico izvrševati samo osebno«. V drugem odstavku: »Ženske, potem vojaške osebe v aktivni službi itd.« Tretji odstavek: »Pooblastilo za izvrševanje volilne pravice v volilskem razredu, itd.« Četrty odstavek: »Izven vojvodine Kranjske izdana pooblastila in preklici itd.« (Poslanec dr. Triller: »Halt, halt! Poročilo!«) In sedaj pridemo k petemu odstavku. Peti odstavek pravi: »Kdor ima pravico voliti v volilskem razredu mest in trgov, ne sme voliti v nobeni kmetski občini.« (Poslanec dr. Zajc: »Dobro, dobro!« — Poslanec dr. Triller: »Nič dobro! Ne bere prav! Naj se štejejo odstavki!«) No ja, prosim, prvi, drugi, tretji, četrti, peti. (Poslanec dr. Triller: »Čitajte! Peti odstavek pravi: »Ako je volilec volilskih razredov mest in trgov ter kmetskih občin občan več občin itd.«) Prosim, to je šesti

odstavek. (Poslanec dr. Triller: »Sram bi me bilo kot jurista, če bi kaj takega trdil! Ne zavijajte! Vi ste prisegli, da boste kot odvetnik zvesto spolnovali postave!«)

Deželni glavlar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Gospod poslanec dr. Triller, tako govoriti, to ne gre, jaz Vas pokličem k redu!

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec dr. Pegan

(nadaljuje — fortfahrend):

Nadalje se je naglašalo to, zakaj se ni vložila pritožba na upravno sodišče. Gospoda moja, to je popolnoma neodvisno od tega, kar se danes razpravlja. Gospodje zastopniki na desnici pravijo, da nimamo pravice razsojati take stvari, oziroma nimamo pravice vpraševati, ali se je glede priprav za volitve pravilno postopalo in delalo od strani političnih oblasti, ali ne. Gospodje, parlamentarizem v Avstriji nam kaže ravno nasprotno, in sicer najdemo že dva taka slučaja v državni zbornici leta 1874. in leta 1879. Leta 1874. je bilo v pretresu vprašanje, ali smejo cerkveni prebendarji za cerkvene prebende, ki plačujejo nad 100 goldinarjev direktnega davka, voliti v volilnem razredu velikega posestva. Gospodje, takrat je sodišče reklo, da ne smejo. Državna zbornica pa je rekla, da smejo. To je bilo leta 1874. Leta 1879., oziroma l. 1880. se je pa pretresavalo vprašanje, ali se sme šteti med volilne upravičence volilnega razreda veleposestva one posestniki hiš, ki so vpisani v deželni deski, in ki samo od teh hiš davek plačujejo. Državno sodišče je reklo, da ne, zbornica je pa rekla da. Ne vem, zakaj bi ne bilo tisto, kar je bilo pravilno za osrednji parlament, pravilno tudi za stališče, katero zavzema večina deželnega zbora. (Poslanec Ribnikar: »Na ta način bi pa parlament lahko tudi našega deželnega glavarja ne verificiral!« — Smeh na levi. — Gelächter links.) Znani dr. Herbst, ki je tedaj rekel, da spada legitimacijsko vprašanje edino le v zbornico, pravi med drugim tole (bere — liest):

»Diese Frage ist nach meiner Überzeugung eine Frage des Hauses als solchen — der Körperschaft, welche da heißt: »Abgeordnetenhaus«, und die Frage über die Giltigkeit der Wahlen, soweit sie in constitutionellen Staaten nicht der Entscheidung der Gerichte vorbehalten, sondern jener der Körperschaft selbst übertragen ist, wird immer und überall und von jedem auf seine Corporationsrechte eifersüchtig wachenden Hause als eine innere Angelegenheit dieses Hauses, als eine Angelegenheit, welche nur diese betrifft und die

Regierung speziell nicht berührt, betrachtet!« (Poslanec dr. Lampe: »Tako je! To je pa res jasno!«)

Gospodje, tako pravi dr. Herbst. Vzemite v roke stenografični zapisnik državnega zbora iz leta 1874. in tam boste na strani 3563. našli to zapisano! In gospodje so bili takrat tudi različnega mnenja. (Poslanec Višnikar: »Kako se postave lomijo!«) Jaz ne bom govoril o tem, ali so oni postave lomili ali ne, ampak pravim, da smo mi delali in ravnali po svoji vesti. (Poslanec Ribnikar: »Vi imate kosmato!«)

Klicali ste nam, naj nikar ne gremo iz te zbornice kot močje, ki smo vedoma zakrivilili zakonolomstvo. Jaz pa pravim: Mi imamo svoje pravno prepričanje ravnotako, kakor imate Vi svoje. (Poslanec Ribnikar: »Saj ima cigan tudi svoje prepričanje!«) in zato trdim, da bi, če bi drugače glasovali, kakor predlaga verifikacijski odsek, šli v resnici z zakonolomstvom iz te zbornice. Ker pa tega nočemo, predlagam, da glasujete v zmislu predloga verifikacijskega odseka. (Viharno odobravanje in ploskanje na levi — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links.)

Poslanec Gangl:

Prosim besede k glasovanju!

Deželni glavar:

Prosim!

Poslanec Gangl:

Z ozirom na § 63. poslovnika za deželni zbor, glasom katerega določa prvosednik način glasovanja, prosim gospoda deželnega glavarja, naj blagovoli uvaževati našo željo in odrediti poimensko glasovanje.

Deželni glavar:

Paragraf 63. določa (bere — liest):

„Prvosednik določa način glasovanja.

Kadar se voli ali oddaja kaka služba, se glasuje z listki. (§ 39. dež. r.)“

Torej jaz nimam tu nobene določbe notri, da bi moral odrediti glasovanje po imenih. Jaz smatram to kot nepotrebno; (Poslanec — Abgeordneter Gangl: „Ampak Vam na prosto voljo dano!“) pa nimam nobenega povoda zato in vsled tega bomo glasovali tako, kakor navadno.

Prosim tiste gospode ...

Poslanec Gangl:

Prosim še enkrat besede k glasovanju!

Deželni glavar:

Prosim!

Poslanec Gangl:

Paragraf 64. našega poslovnika pravi v drugem odstavku sledeče (bere — liest):

„Vsak član deželnega zbora sme zahtevati nasprotno glasovanje in štetje.“

Torej izjavljam, da zahtevamo mi nasprotno glasovanje in štetje glasov.

Deželni glavar:

Tej zahtevi bom samo ob sebi umevno ustregel.

Gospodje, ki ste za predlog verifikacijskega odseka izvolite vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Za predlog je bilo 23 glasov oddanih.

Prosim sedaj za nasprotno glasovanje.

Gospodje, ki ste proti predlogu, izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Proti glasuje 19 gospodov.

Predlog je torej sprejet s 23 glasovi zoper 19 glasovom in s tem sta gospoda prof. Reisner in Ribnikar nehala biti poslanca ter jih prosim, da ostavita dvorano.

(Reisner in Ribnikar zapuščata dvorano. Klici v središču — Rufe im Zentrum: „Živela ljubljanska poslanca! — Na svidenje!“ — Poslanec dr. Triller: „Prišel bode dan plačila!“ Poslanec dr. Tavčar: „Štiri glasovi večine!“ — Poslanec dr. Zajec: „Dobri so!“ — Veselost na levi. — Heiterkeit links.)

S tem je rešena 11. točka dnevnega reda in mi prehajamo k točki:

12. a) **Poročilo ustavnega in občinskega odseka: o poročilu deželnega odbora o ustanovitvi samostojne krajne občine Sela pri Šumperku** (k prilogi 32.).

12. a) **Bericht des Verfassungs- und Gemeindeausschusses:**

über den Bericht des Landesausschusses, betreffend die Konstituierung einer selbständigen Ortsgemeinde Sela bei Schönberg (zur Beilage 32).

Prosim gospoda poročevalca, da uvede razpravo.

Poročevalec Jarc:

Visoka zbornica! Že večkrat so bile vlozene prošnje na deželni zbor za ustanovitev samostojne krajne občine Sela pri Šumperku.

Sedanja krajna občina Dobrnice šteje 2754 prebivalcev in znaša nje davčni predpis 8543 K 85 h, nova občina Sela pri Šumperku, ki bo obsegala enako imenovano davčno občino in vas Babino Goro, pa bo imela 497 prebivalcev z davčnim predpisom 1600 K, torej bo štela občina Dobrnice po ustanovitvi samostojne občine Sela toliko manj prebivalcev.

Razlogi za ustanovitev nove občine Sela pri Šumperku so v prvi vrsti krajevne razmere. Dalje bo imela nova občina to prednost, da bo obsegala katastralno in šolsko občino in župnijo. Zato je ustavni odsek sklenil predlagati deželni zboru:

„Deželni zbor skleni:

1. Davčna občina Sela pri Šumperku z vasjo Babina Gora, spadajoča sedaj k davčni občini Knežja vas, se izloči iz krajne občine Dobrniče in ustanovi kot samostojna občina Sela pri Šumperku.

2. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje temu sklepu v zmislu § 3. občinskega reda najvišje odobrenje.“

Ni se pa mogel ogrevati zato, da bi se volitev občinskega odbora za novo ustanovljeno krajno občino Sela pri Šumperku, kakor so to želeli interesentje, odložila za toliko časa, da poteče poslovna doba občinskega odbora sedanje krajne občine Dobrniče, ker to ni priporočljivo iz upravnih ozirrov.

Deželni glavar:

Otvorjam debato. Želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, glasujmo.

Gospodje, ki se strinjate s predlogom ustavnega in občinskega odseka, blagovolite vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je ta točka dnevnega reda rešena.

Prehajamo k nadaljni točki:

12. b) Poročilo ustavnega in občinskega odseka: o poročilu deželnega odbora o razdružitvi krajne občine Mošnje (k prilogi 31.).

12. b) Bericht des Verfassungs- und Gemeindeausschusses:

über den Bericht des Landesausschusses, betreffend die Trennung der Ortsgemeinde Mošnje (zur Beilage 31).

Prosim gospoda poročevalca.

Poročevalec Jarc:

Enaka prošnja je došla iz velike občine Mošnje. Tam so tri podobčine Leše, Ljubno in Mošnje, ki so bile do leta 1866. samostojne občine. Ko so se leta 1866. sporazumno združile, ker sta bili občini Leše in Ljubno premajhni, si je vsaka teh občin pridržala svoje premoženje. Gre se torej za razdružitve v tri občine. Resnica je, da bodeta dve teh občin precej majhni, vendar bo pa občina Ljubno lahko krila svoje potrebe, ker ima za vzdrževanje šolskega posloplja ustanovo v znesku

15.000 K. Krajevne razmere silijo na to, da se deželni zbor izreče za razdružitve, ker se bodo potem krile šolske občine, župnije in politične občine.

Zato predlagam v imenu ustavnega in občinskega odseka:

„Deželni zbor skleni:

1. Krajna občina Mošnje se razdruži v tri samostojne krajne občine z imeni: Leše, Ljubno in Mošnje, od katerih bo občina Leše, oziroma Ljubno obsegala davčno občino istega imena, občina Mošnje pa davčne občine: Brezje, Mošnje in Otok.

2. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje temu sklepu v zmislu § 3. občinskega reda najvišje odobrenje.“

Deželni glavar:

Otvorjam debato. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ako ne, glasujmo.

Gospodje, ki se strinjate s predlogom ustavnega in občinskega odseka, izvolite vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

S tem je rešena ta točka dnevnega reda in prehajamo k točki:

13. a) Ustno poročilo finačnega odseka: o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za l. 1910. (k prilogi 2).

13. a) Mündlicher Bericht des Finanzausschusses: über den Rechnungsabschluß des Landesanlehensfonds pro 1910 (zur Beilage 2).

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Čast mi je poročati o poročilu deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep deželnega posojilnega zaklada za l. 1910.

Deželni odbor nam tukaj navaja, kako je postopal glede predpisov, ki se nanašajo na ta zaklad, in finančni odsek se je posvetoval o tej reči ter je prišel do zaključka, da je bilo postopanje v tej zadevi popolnoma pravilno in da ni k temu ničesar pripomniti, kajti amortizacijski znesek, ki pripada na redno odplačilo glavnice za l. 1910. v znesku 191.800 K se je resnično izplačal in s tem se je zmanjšal 4% deželni dolg, ki je znašal koncem l. 1910. 5,116.800 K proti stanju prejšnjega leta v znesku 5,308.600 K. Predlagam torej v imenu finančnega odseka, da izvoli visoka zbornica vzeti to poročilo na znanje in računski zaključek za l. 1910. odobriti.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg

(prevzame predsedstvo — den Vorsitz übernehmend):

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, bitte ich die Herren, die dem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

13. b) **Ustno poročilo finančnega odseka: o računskem sklepu prisilne delavnice za l. 1910.** (k prilogi 3.).

13. b) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses: über den Rechnungsabschluß des Landes-Zwangsarbeitsausfonds pro 1910** (zur Beilage 3).

Ich ersuche den Herrn Berichterstatter, zu referieren.

Berichterstatter Graf Margheri:

Hohes Haus! Die einzelnen Ziffern des Rechnungsabschlusses des Landeszwangsarbeitsausfonds sind den Herren aus dem Berichte des Landesausschusses zur Verfügung. Ich will nur einige interessantere Ziffern herausheben.

Der Voranschlag für das Jahr 1910 beziffert sich auf 238.039 K ordentliche Ausgaben und 191.222 K ordentliche Bedeckung. Nach dem Voranschlage würde daher der Abgang 46.817 K betragen. Der faktische Abgang beträgt aber nur 39.592 K 56 h. Es ergibt sich daher beim Abschluß ein günstigeres Resultat um rund 7000 K.

Zu bemerken wäre, daß im Jahre 1910 im ganzen 94.433 Regietage zu verzeichnen waren und daher auf einen Zwängling pro Tag ein Kostenbetrag von rund 1 K 74 h kommt.

Besonders zu bemerken wäre noch, daß durchschnittlich heimische Zwänglinge 69 interniert waren und sich die Kosten eines Zwänglings auf rund 475 K stellten. Diese letztere Ziffer erscheint etwas hoch und wurde auch im Finanzausschusse darüber beraten, wie diese Ziffer sich günstiger stellen könnte. Nachdem aber gelegentlich des Voranschlages Anträge gestellt werden sollen, in denen Reorganisationen und namentlich Änderungen bezüglich der Verwendung der Zwänglinge in Betracht kommen werden, so hat sich der Finanzausschuß gedacht, bei dieser Gelegenheit, nämlich bei der Prüfung des Rechnungsabschlusses für das Jahr 1910, von einer weiteren Erörterung dieser Frage Umgang nehmen

zu können, und ich stelle daher namens des Finanzausschusses den Antrag:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Der Rechnungsabschluß des Zwangsarbeitsausfonds für das Jahr 1910 wird nach dem vom Landesausschusse vorgelegten Berichte genehmigt.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, bitte ich die Herren, die dem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

13. c) **Ustno poročilo finančnega odseka: o računskem sklepu gledališkega zaklada za l. 1910.** (k prilogi 4.).

13. c) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses: über den Rechnungsabschluß des Theaterfonds pro 1910** (zur Beilage 4).

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Ker je gospod poročevalec odsoten, prevzamem jaz kot načelnik finančnega odseka poročilo. Poročilo finančnega odseka se glasi (bere — liest):

„Deželni zbor skleni:

1. Računski sklep gledališkega zaklada za l. 1910, ki izkazuje rednih stroškov 24.821 K 12 h, rednih dohodkov pa 18.049 K 76 h, torej primanjkljaja 6.771 K 36 h, se odobri.

2. Izkaz čiste imovine v znesku 453.776 K 9 h se vzame na znanje.“

Temu nimam ničesar pripomniti in samo predlagam, da se predlog finančnega odseka odobri.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, bitte ich die Herren, die dem Antrage zustimmen, sitzen zu bleiben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

13. d) **Ustno poročilo finančnega odseka: o računskem sklepu garancijskega zaklada Dolenjskih železnic za l. 1910.** (k prilogi 5.).

13. d) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses:**
über den Rechnungsabschluß des Garantiefonds der Unterkraiserbahnen pro 1910 (zur Beilage 5).

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Čast mi je poročati v imenu finančnega odseka glede poročila deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep garancijskega zaklada dolenskih železnic za l. 1910. Glede tega mi je omeniti toliko, da se vse postavke, katere so navedene v tem računskem zaključku, ujemajo. Nekaj novega je pri tem v primeri s tem, kar se je godilo druga leta, le to, da imamo med izdatki v tem računskem sklepu tudi posojilo deželnemu zakladu v znesku 204.840 K. Ta znesek se nahaja potem tudi v razkazu imovine garancijskega zaklada dolenskih železnic, ki izkazuje terjatev proti deželnemu zakladu v znesku 221.840 K.

Deželni zaklad je po proračunu tako, kakor vsako leto prispeval znesek 50.000 K. V imenu finančnega odseka imam le čast predlagati:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. Računski sklep garancijskega zaklada dolenskih železnic z dohodki 183.317 K 82 h in s stroški 294.586 K 41 h se odobri.

2. Razkaz imovine koncem l. 1910. v znesku 1.390.742 K 70 h se vzame na znanje.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, bitte ich die Herren, die dem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

13. e) **Ustno poročilo finančnega odseka:**
o računskem sklepu ustanovnih zakladov za l. 1910. (k prilogi 6.).

13. e) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses:**
über den Rechnungsabschluß der Stiftungsfonde pro 1910 (zur Beilage 6).

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! V tiskanem poročilu deželnega odbora imate natančno izkazane izdatke in dohodke ter končno tudi čisto imovino teh zakladov. K temu poročilu nimam ničesar dostaviti, kakor k večjemu to, kar je pa samo moje osebno mnenje, fi-

nančni odsek me v to ni pooblastil, da je škoda stroškov za tisk. Te ustanovne zaklade upravlja večinoma deželna vlada in zaradi tega mislim, da naj bi se v prihodnje to poročilo raje natisnilo samo v letnem poročilu. V imenu finančnega odseka torej predlagam:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. Računski sklepi ustanovnih zakladov za l. 1910. se odobre po predlogu deželnega odbora.

2. Izkaz čistega imetja v znesku 4,559.855 K 32 h se vzame na znanje.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, bitte ich die Herren, die dem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

13. f) **Ustno poročilo finančnega odseka:**
o računskem sklepu deželno-kulturnega zaklada za l. 1910. (k prilogi 7.).

13. f) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses:**
über den Rechnungsabschluß des Landeskulturfonds pro 1910 (zur Beilage 7).

Ich ersuche den Herrn Berichterstatter, zu referieren.

Berichterstatter Graf Margheri:

Hohes Haus! Wie den Herren bekannt ist, haben wir im vorigen Jahre in diesem hohen Hause beschlossen, daß der Landeskulturfonds im Landesfonds aufzugehen habe. Infolgedessen ist der vorliegende Bericht des Landesausschusses der letzte, der vom Landesausschusse in diesem Gegenstande gebracht wird. Dieser Fonds hat infolgedessen keine weitere Bedeutung mehr, und ich erlaube mir als Endresultat dem hohen Hause mitzuteilen, daß 26.609 K 58 h, welche eben das Vermögen dieses Fonds ausmachten, in den Landesfonds refundiert wurden.

Der Finanzausschuß stellt daher den Antrag:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Der Rechnungsabschluß des Landeskulturfonds für das Jahr 1910 wird nach dem vom Landesausschusse vorgelegten Berichte genehmigt.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, bitte ich die Herren, die dem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

13. g) **Ustno poročilo finančnega odseka: o računskem sklepu pokojninskega zaklada okrožnih zdravnikov za l. 1910.** (k prilogi 8.).
13. g) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses: über den Rechnungsabschluß des Pensionsfonds der Distriktärzte pro 1910** (zur Beilage 8).

Poročevalec Pogačnik:

Poročati imam o računskem sklepu pokojninskega zaklada okrožnih zdravnikov za l. 1910.

Premoženjsko stanje je ostalo nekako tako, kakor vsa prejšnja leta.

Finančni odsek predlaga:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. Računski sklep pokojninskega zaklada okrožnih zdravnikov za l. 1910. se odobri.

2. Razkaz imovine pokojninskega zaklada koncem l. 1910. v znesku 31.483 K 98 h se vzame na znanje.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, bitte ich die Herren, die dem Antrage zustimmen, sitzen zu bleiben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

13. h) **Ustno poročilo finančnega odseka: o računskem sklepu muzejskega zaklada za l. 1910.** (k prilogi 9.).
13. h) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses: über den Rechnungsabschluß des Museumsfonds pro 1910** (zur Beilage 9).

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! V imenu finančnega odseka poročam o poročilu deželnega odbora glede računskega sklepa muzejskega zaklada za l. 1910.

Finančni odsek nima glede tega računskega zaključka ničesar pripomniti izvzemši to, da naj bi se prihranki, kateri so se nabrali v teku let, ker se nekatere postavke niso izbrabile, kakor so bile preliminarne, da naj bi se ti prihranki eventualno porabili pri drugih oddelkih za razne zbirke itd.

V imenu finančnega odseka torej predlagam:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. Računski sklep muzejskega zaklada za l. 1910. se po predlogu deželnega odbora odobri.

2. Razkaz čiste imovine koncem l. 1910. v znesku 942.627 K 97 h se vzame na znanje.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, bitte ich die Herren, die dem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

13. i) **Ustno poročilo finančnega odseka: o računskem sklepu normalno-šolskega zaklada za l. 1910.** (k prilogi 10.).
13. i) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses: über den Rechnungsabschluß des Normalschulfonds pro 1910** (zur Beilage 10).

Poročevalec Bartol:

Visoki zbor! Finančni odsek se je bavil s predlogom deželnega odbora glede računskega sklepa normalno-šolskega zaklada za l. 1910.

Računski sklep je pravilen, vsled česar predlaga finančni odsek:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. Računski sklep normalno-šolskega zaklada za l. 1910. se odobri po predlogu deželnega odbora.

2. Razkaz imovine normalno-šolskega zaklada koncem l. 1910. v znesku 183.200 K se vzame na znanje.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, bitte ich die Herren, die dem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

13. j) **Ustno poročilo finančnega odseka: o računskih sklepih bolničnega, blazničnega, poročničnega in najdenškega zaklada za l. 1910.** (k prilogi 11.).
13. j) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses: über die Rechnungsabschlüsse des Krankenhaus-, Irrenhaus-, Gebärhaus- und Findelfonds pro 1910** (zur Beilage 11).

Poročevalec Pogačnik :

Visoka zbornica! Poročati imam o računskih sklepih bolničnega, blazničnega, porodničnega in najdenškega zaklada za l. 1910. in o izkazu imovin teh zakladov koncem l. 1910.

V splošnem bi pripomnil, da se je zmanjšal primanjkljaj skoro pri vseh postavkah predloženega računskega sklepa. To se razlaga na ta način, da je na eni strani večje pokritje, na drugi strani pa manjša potrebščina. V naši bolnici je bilo l. 1910. oskrbovanih 10.171 oseb, torej za okroglo 300 več kakor l. 1909. Število oskrbnih dni je znašalo 159.916, povprečna oskrbna doba torej 15,3 dneva. V celovski deželni bolnici je bilo l. 1910. oskrbovanih 6.841 oseb, število oskrbnih dni je znašalo 182.551, povprečna oskrbna doba znaša tedaj 25 dni, torej za 10 dni več, kakor pri nas. Taka uprava seveda deželi povzroča veliko stroškov, ako gospodje zdravniki ne izpolnjujejo točno svojih dolžnosti in o pravem času ne odslovijo ozdravljenih oseb.

Kar se tiče dohodkov l. 1910., so se zvišali za 34.858 K 08 h. Stroški so se pa znižali odnošno se je proti proračunu manj izdalo za 16.691 K 81 h. Torej kaže računski sklep proti proračunu ugodnejši uspeh za 51.549 K 84 h. Vzrok, da so se dohodki zvišali, je pač ta, da se je s 1. julijem 1910 zvišala oskrbnina, ki znaša danes 2 K 40 h, in ta, da se je pomnožilo število oseb, ki same plačujejo oskrbne stroške. Vzrok manjše potrebščine in izdatkov je pa tudi varčno gospodarstvo in slavna zbornica naj mi dovoli, da na tem mestu to varčno gospodarstvo sedanjega upraviteljstva pohvalno omenjam in to tembolj, ker število bolnikov vedno narašča.

Večji faktični prihranki so se na primer pokazali pri kurjavi. L. 1908. so znašali stroški za kurjavo 55.000 K, l. 1910. so padli na 47.000 K, in l. 1911., kakor se mi je zatrjevalo in kakor je razvidno iz aktov, pa že na 42.000 K. Omenjam še, da so znašali skupni stroški v bolnici, izločivši porodnišnico, 430.113 K 27 h in da stane bolnik z ozirom na število oskrbnih dni, katerih je bilo 159.916, povprečno na dan 2 K 69 h.

Toliko, kar se tiče bolnice.

V blaznici je bilo l. 1910. oskrbovanih 460 oseb. Število oskrbnih dni je znašalo 80.620 in je trajala torej povprečno oskrbna doba 175,5 dneva.

L. 1909. je bilo v zavodu 476 bolnikov in je znašalo število oskrbnih dni 84.887, tako da je znašala povprečna oskrbna doba 178,4 dneva. Število bolnikov je torej padlo za 16. Vzlic temu, da se je od 1. januarja 1909 plačevala redu višja pristojbina za hrano bolnikov, se je vzdržalo ravnotežje, to pa vsled tega, ker so se oddajali hirajoči umobolni v

deželno blaznico — hiralnico. Stroški v blaznici na Studencu znašajo 1 K 26 h, v blaznici — hiralnici pa samo 86 h na dan. Skupni stroški v blaznici l. 1910. so znašali 149.872 K 2 h, torej stane bolnik na dan 1 K 86 h. Skupni stroški v deželni hiralnici so znašali 26.321 K 29 h. Bolnik stane na dan 1 K 42 h. Skupnih stroškov v hiralnici pri sv. Jožefu je bilo 61.066 K ter stane torej bolnik na dan 1 K 2 h. Torej s tem, da so zdravniki skušali razbremeniti našo deželno blaznico, so obenem razbremenili tudi naš deželni zaklad. (Poslanec dr. Zajec: „Izvršili so svojo dolžnost!“) Za umobolne se je izdalo l. 1910. skupaj 237.259 K 31 h.

Kar se tiče dohodkov, so se zvišali proti proračunu dejansko za 30.934 K 32 h. Stroški so se pa znižali, odnošno se je proti proračunu manj izdalo za 6465 K 69 h, tako da se kaže torej v blaznici ugodnejši uspeh za 37.400 K 1 h. Vzrok zvišanim dohodkom je vplačani prvi obrok kupnine za prodani les iz pomolniškega gozda v znesku 17.000 K. Nadaljni vzrok je tudi ta, da je padlo število oskrbnih dni in pa povračilo oskrbnih stroškov proti proračunu več za 13.000 K. Manjši izdatek se je pa dosegel tudi tam pri splošnem gospodarstvu.

V porodnišnici se število porodnic od leta do leta množi. L. 1895. je znašalo število oskrbovanih oseb le 167, l. 1910. pa 552. Povprečna oskrbna doba znaša tam 10,7 dni.

Najdenški zaklad izkazuje proti proračunu nižji primanjkljaj. Vzrok je ta, da je bilo l. 1910. manj oskrbovancev.

V splošnem naj omenim še, da je število oskrbovanih oseb v vseh deželnih dobroteljih zavodih naraslo od l. 1896., ko se je otvorila nova deželna bolnica, od 5199 na 12.765 v letu 1910.

Končno naj še enkrat ponovno pohvalno omenim delovanje naših gospodov zdravnikov, kakor tudi naše uprave v dobroteljih zavodih. V imenu finančnega odseka predlagam :

„Visoki deželni zbor skleni :

1. Računski sklepi za l. 1910. se odobre po predlogu deželnega odbora.

2. Razkaz čiste imovine koncem l. 1910., in sicer bolničnega zaklada v znesku 709.092 K 57 h, blazničnega zaklada v znesku 165.720 K 30 h, porodničnega zaklada v znesku 15.330 K in najdeniškega zaklada v znesku 14.600 K, se vzame na znanje.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg :

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, bitte ich die Herren, die dem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodí se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

13. k) **Ustno poročilo finančnega odseka: o računskem sklepu Grmskega zaklada za 1. 1910.** (k prilogi 12.).

13. k) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses: über den Rechnungsabschluß des Staudnerfonds pro 1910** (zur Beilage 12.).

Ich bitte den Herrn Berichterstatter, zu referieren.

Berichterstatter Graf Margheri:

Hohes Haus! Den Rechnungsabschluß des Staudnerfonds müssen wir in zwei Teile teilen, und zwar in den Rechnungsabschluß über die Schule und in den Rechnungsabschluß über die Wirtschaft.

Was den Abschluß über die Schule betrifft, so möchte ich von den vom Landesausschusse vorgelegten Ziffern nur einige hervorheben.

Der Voranschlag beziffert sich auf rund 57.000 K. Durch weitere größere Subventionen von Seite des Staates und ferner durch günstige Gebarung wurde dieser Voranschlag bei weitem nicht erreicht und man hat das Auslangen mit rund 28.000 K gefunden.

An dieser Schule haben gewirkt: ein Direktor und drei Lehrer und waren im Jahre 1910 12 Jahresschüler. Ferner wurden abgehalten zwei Winterkurse, wo 34 Winterschüler inskribiert waren. Außerdem wurden noch vielfache Exkurrendovorträge abgehalten, wie dies aus dem Berichte des Landesausschusses zu sehen ist.

Ich möchte hier, obwohl es nicht eigentlich ins Jahr 1910 gehört, dennoch erwähnen, daß im Jahre 1911 20 Jahres- und 37 Winterschüler inskribiert waren, daß sich also die Schülerzahl in jeder Beziehung gehoben hat, was dafür spricht, daß die Schule populärer geworden, seitdem sie auf eine bessere Basis gestellt worden ist.

Was die Wirtschaft selbst anbelangt, so weist dieselbe einen Reingewinn von rund 6900 K aus, wovon 5691 K faktisch an die Schule abgeführt wurden. Ferner weist der Rechnungsabschluß auch aus, daß sich das Vermögen um rund 6700 K vermehrt hat, indem der Wert der Objekte im Jahre 1909 mit 147.000 K veranschlagt war, wohingegen sich der Wert derzeit auf rund 154.000 K stellt.

Der Finanzausschuß hat bei Prüfung und Durchsicht dieses Rechnungsabschlusses die Hoffnung und Erwartung ausgedrückt, daß in Zukunft, sei es durch Ersparungen in der Regie,

sei es durch Vermehrung der Einkünfte, sich die Rechnungsabschlüsse noch günstiger stellen werden, und mit Rücksicht darauf, daß ja gelegentlich des Voranschlages über die einzelnen Einrichtungen gesprochen werden kann, sich bestimmt gefunden, dem hohen Landtage den Antrag zu stellen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. „Die Rechnungsabschlüsse des Staudnerfonds für das Jahr 1910 werden nach dem vom Landesausschusse vorgelegten Berichte genehmigt.

2. Die Nachweisung des Reinvermögens mit Ende des Jahres 1910 im Betrage von 154.047 K 18 h wird zu Kenntnis genommen.“

Ich habe daher die Ehre, den Antrag des Finanzausschusses dem hohen Hause zur Annahme zu empfehlen.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, bitte ich die Herren, die dem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodí se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

13. 1) **Ustno poročilo finančnega odseka: o zvišanju plač deželnim cestarjem** (k prilogi 13).

13. 1) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses: über die Erhöhung der Löhnungen der Landes-Straßeneinräumer** (zur Beilage 13).

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Opozarjam na tiskano poročilo deželnega odbora pod št. 13, kateremu imam jako malo dostaviti. Pripomnim namreč samo to, da je finančni odsek sprejel vse predloge deželnega odbora, izvemši dveh, in izpremenil predlog deželnega odbora pod točko 5, na strani 2, da namreč stopijo vse te izpremembe v veljavo s 1. januarjem 1912 in ne s 1. januarjem 1911, kakor je tiskano v poročilu. Plače se bodo torej uredile po predlogu deželnega odbora in bo znašalo to zvišanje okoli 17.652 K.

Drugič je po predlogu deželnega odbora tudi preskrbljeno za cestarje, ki vsled bolezni ali visoke starosti postanejo za delo nespособni. Potem dobijo vdove cestarjev polovico tega, kar bi upokojeni možje dobivali, in končno je poskrbljeno tudi za sirote cestarjev. Pri tej točki je finančni odsek izpremenil predlog deželnega odbora v toliko, da se osirotelim otrokom deželnih cestarjev ne dovoljujejo preskrbnine do 18., ampak samo do

16. leta, ker je bil finančni odsek tega prepričanja, da je vsak teh otrok s 16. letom že za kako delo sposoben.

Dalje predlaga finančni odsek še resolucijo, katero imate v poročilu finančnega odseka in ki gre na to, naj se cestarjem naroči, da bodo v resnici zadovoljivo opravljali svoje posle. V mnogih krajih se dobe tudi cestarji, ki smatrajo cestna dela kot postranski zaslužek ter se bavijo z drugimi stvarmi. Drugič se je v odseku naglašalo tudi to, da je treba izdelati posebna navodila za cestne odbore, da bodo vedeli, kako naj varčno ravnajo pri oskrbovanju in upravi deželnih cest.

Ne bodem navajal vseh razlogov, to je stvar deželnega odbora. Istina je, da sedaj marsikateri cestar, namesto da bi nanosil nekaj gramoza in cesto sam popravil, najema delavce in hodi kot nekak „kapo“ po cesti in s tem povzroča deželi in okraju nepotrebne stroške. To mora odslej nehati, ko bodo plače zvišane, ko bodo službe stalne in ko bode tudi preskrbljeno za starost. Ker bo dežela cestarje tako preskrbela, more tudi od vsakega zahtevati, da bo vestno opravljal svojo službo.

Z ozirom na ta kratka pojasnila predlagam v imenu finančnega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. Vsi deželni cestarji se z ozirom na plačo razvrste v tri službenočasovne kategorije.

2. Plače se določijo takole:

I. kategorija mesečnih	50 K
II. „ „	55 „
III. „ „	60 „

3. V vsako kategorijo je uvrstiti eno tretjino cestarjev, vpoštevaje pri tem dolgost službene dobe, njihovo sposobnost (porabnost) in vedenje. Iz ene kategorije v sosednjo višjo kategorijo se pomaknejo cestarji po razmerju izpraznjenih višjih kategorij, in sicer vsako leto samo enkrat meseca januarja z veljavnostjo od 1. januarja dotičnega leta.

4. Uvrstitev že nameščenih cestarjev v posamezne kategorije, njih sprejem in odločitev o njih pomaknitvi je stvar deželnega odbora.

5. Novi prejemki deželnih cestarjev stopijo s 1. januarjem 1912 v veljavo.

6. Vsled visoke starosti ali vsled bolezni za službo nesposobnim deželnim cestarjem se odmerijo starostne preskrbnine tako:

Po 10—13 letnem službovanju mesečnih	12 K
„ 13—16 „ „ „	14 „
„ 16—19 „ „ „	16 „
„ 19—22 „ „ „	18 „
„ 22—25 „ „ „	20 „
„ 25—28 „ „ „	22 „
„ 28—31 „ „ „	24 „
„ 31—34 „ „ „	26 „
„ 34—37 „ „ „	28 „
„ 37—40 „ „ „	30 „

7. Vdovam v službi ali v pokoju umrlih deželnih cestarjev se prizna polovica gorenje preskrbnine.

8. Osirotelim otrokom deželnih cestarjev se neglede na njih števito do dovršenega 16. leta dovoli miloščina, ki naj jo določi deželni odbor do najvišje mere polovične preskrbnine vdov.

Prosim, da se ta predlog sprejme. Končno predlagam še resolucijo, ki se glasi:

„Deželnemu odboru se naroča, da spozumno s cestnimi odbori izdela poslovnik za deželne cestarje in izda primerna navodila za cestne odbore.“ (Odobrovanje na levi — Beifall links.)

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Zu diesem Punkte hat sich der Herr Abgeordnete Dr. Novak zum Worte gemeldet. Ich erteile ihm dasselbe.

Poslanec dr. Novak:

Visoka zbornica! Nimam nobenih demagogičnih namenov in se zategatelj zavarujem a priori zoper kaka taka očitanja. Gospoda moja, mi živimo, kakor kaže v današnji seji sklenjen sklep večine, v jako čudnih pravnih razmerah. Če je besedilo zakona tudi jasno in suho, — da se poslužim tega izraza, — tedaj pravite, da je živa vsebina zakona drugačna, in s to živo vsebino ste z vso živahnostjo eskamotirali danes dva naša poslanca iz te zbornice. Tembolj se pa Vaše živahnosti bojim takrat, kadar je besedilo, odredba ali sklep sam nejasen, nedoločne vsebine. Tako pridem do meritorne vsebine poročila finančnega odseka, iz katerega 3. točke posnemljem, da je pri uvrstitvi cestarjev v posamezne kategorije vpoštevati dolgost službene dobe, njihovo sposobnost (porabnost) in vedenje. Torej gospodje, kar se tiče dolgosti službene dobe, bo stvar bržčas v redu in ni zoper to nič ugovarjati. Vse kaj drugega, gospodje, je pa „vedenje“. Gospoda moja, vedenje, to je nekaj jako relativnega (Poslanec dr. Triller: „Politično vedenje!“) Vedenje, to je jako odvisen pojem, recimo od verskega, strankarskega ali kakoršnegakoli prepričanja. Častiti gospodje, kar je včasih veljalo za nelepo, se je drugokoli slavilo. Naj povem konkreten zgled. Svoj čas je padla beseda „lump“ od te (leve — linken) strani te visoke zbornice in takrat je veljala ta beseda za junaštvo. Danes pa, če Vam kdo očita lumparijo in zakonolomstvo (Dr. Lampe: „Ga pa ven vržemo“!), ga pa ven vržete, in sicer se godi to deželnim poslancem. Sedaj si pa mislimo te uboge cestarje, ki Vam bodo izročeni na milost in nemilost. Eden, ki Vam bo prinesel spovedni listek, bo lepega

vedenja, drugi ga pa morda ne bo prinesel, ta potem ne bo lepega vedenja. (Poslanec dr. Pegan: „To je pa že neokusno!“ — Poslanec dr. Zajec: „O Novak, Novak!“) Tedaj od takega lepega vedenja, oziroma od lepote vedenja, kakor si ga Vi predstavljate, deželnih cestarjev ne smete napraviti odvisnih. Če Vi sprejmete cestarja v službo in če dotičnik pravilno izvršuje svoje posle ter se je izkazal porabnega za svoje delo, potem nimate nobenega vzroka, pozvedovati po njegovem vedenju izven službe. Po tem besedilu pa se Vam sploh ni treba zanimati za njegovo vedenje, ampak Vi cestarja sploh ne pomaknete v višji razred, češ mož se ni lepo vedel, znabiti zato, ker pri zadnjih volitvah ni volil z Vašo častito stranko. Gospodje, jaz smatram to za brutalnost in če je dobrobit cestarjev odvisen od tako labilnega pojma vedenje, potem je naravno, da jaz in moja stranka glasujemo proti takemu pouvoirju, kakor ga je sklenil finančni odsek.

Ker sem že pri besedi, morebiti ne bo odveč, če kratko poudarim, da se mi zdijo plače, kakor jih je odmeril finančni odsek, prenizke. Ne morebiti splošno prenizke, ampak prenizke so na vsak način v primeri s plačami državnih cestarjev. Državni cestarji zaslužijo morda 60–70 K mesečno, v Ljubljani 70 K ter imajo 8 štiriletnic po 6 in 7 K ter avtomatično napredujejo vsaka 4 leta v višje kategorije. Sedaj se pa ponudi cestarju 50 K mesečne plače, pri tem se pa še od njega zahteva, da mora celi dan točno in vestno delati in se pri tem še lepo vesti. (Poslanec dr. Lampe: „To je pa hudo!“) Za tako ceno bode težko dobiti dobrega cestarja. Dajte mu možnost, da bode mogel s svojo plačo pravilno in pošteno živeti, potem pa tudi lahko zahtevate, da mora celi dan delati. Tako je pa vse to zgolj circus vitiosus. Na eni strani zahtevate od cestarja, da naj svojo službo dobro opravlja, ter mu dajete službena navodila, na drugi strani pa mu nečete plače zvišati. Na tak način je povsem nemogoče, da bi cestar celi dan izvrševal svojo službo. (Poslanec Hladnik: „Saj smo jim zvišali za 60%!“) To je še vedno premalo. (Poslanec Žitnik: „Kaj pa nedelje in prazniki, ko jim ni treba delati!“) Moj predlog gre na to, da se dajo deželni cestarjem take plače, kakor jih imajo državni cestarji. (Medklici poslanca dr. Zajca: — Zwischenrufe des Abgeordneten dr. Zajec.) Vi gospod dr. Zajc se silno pritožujete, da imajo užitninski pazniki v Ljubljani premalo plače. Priznam, da plače užitninskih paznikov niso ravno velike, vendar se mi pa zdi čudno, da Vam pri cestarjih kar naenkrat zadostuje 50 K mesečne plače, medtem ko imajo mestni delavci po 2 K 40 h do 2 K 60 h plače na dan. (Poslanec dr. Zajec: „Bomo videli, kakšno srce boste imeli za mestne uslužbenke v mestnem občinskem

svetu!“) Torej jaz ne vem, zakaj cestarjem ne privoščite višjih plač. (Poslanec Gangl: „Draginjske doklade učiteljstvu!“ — Poslanec Supančič: „So vse porabili za kaplane!“ — Poslanec dr. Žitnik: „To je oslarija!“ — Deželnega glavarja namestnik pozvoni — Landeshauptmann-Stellvertreter gibt das Glockenzeichen). Gospodje, jaz sem pri kraju. Nisem hotel omenjati draginjskih doklad učiteljstvu, ker je pa že padla beseda o njih, vendar omenjam, da se mi zdi to, da jih deli deželni odbor po svoji previdnosti, ravno tako krivično, kakor je krivično zahtevati od cestarjev lepo vedenje in kakor je krivična tista Vaša živahnost, s katero ste eskamotirali dva poslanca iz deželnozborske dvorane.

Z ozirom na ta kratka izvajanja predlagam (Poslanec dr. Pegan: „Da se od cestarjev ne zahteva spovednih listkov!“), da se mesto točk 2., 3. in 4. stavi sledeče besedilo (bere — liest): „Plače se določijo v isti izmeri, kakršne imajo državni cestarji.“ Prosim visoko zbornico, da sprejme to besedilo brez vsakega drugega pristavka. (Živahno odobravanje in ploskanje v središču — Lebhafter Beifall und Händeklatschen im Zentrum.)

Deželni glavar

(prevzame predsedstvo — den Vorsitz übernehmend):

K besedi pride sedaj gospod poslanec dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Visoka zbornica! Prav začudil sem se, da se je ravno pri točki, ko se gre za izboljšanje plač deželnim cestarjem, oglasil gospod iz narodno-napredne stranke in se naenkrat potegoval za višje plače. (Veselos na levi — Heiterkeit links.) Zahtevati višje plače je jako lahka in precej popularna stvar. Toda splošno je znano, da ako pride kaka trezna stranka s treznim predlogom, ki je izvršljiv, pa pride za njo neresna stranka z neresnim predlogom, ki ni izvršljiv. Tako so n. pr. delali v državnem zboru, ko so izvestne stranke pokopale uradništvu še tisto, kar bi se sploh dalo doseči. To se pravi ubijati vsak zdrav napredek. (Pritrjevanje na levi — Zustimmung links.) Gospoda moja, kdo se je pa brigal za cestarje, dokler ni deželni odbor prišel s tem predlogom! V kakem slabem položaju so bili cestarji ves čas, kar je imela narodno-napredna stranka moč v rokah. Saj bi bili ti gospodje lahko že poprej zboljšali stanje cestarjev, pa tega niso storili in tukaj, gospoda moja, so se delali velikanski grehi. (Klici na levi — Rufe links: „Tako je!“) Če bi se hotel pečati s posameznostmi, potem bi lahko navedel marsikaterega liberalnega mogotca, ki je še tistih 30 K, ki

jih je cestar zaslužil, vtaknil v svoj žep. (Klici na levi — Rufe links: „Čujte, čujte!“) Tako je bilo dozdej in zato je dolžnost deželnega odbora skrbeti, da se take stvari ne bodo več dogajale. Z zadovoljstvom konstatiram, da je zdaj velika večina cestnih odborov v popolnoma zanesljivih in poštenih rokah in da se bo z dobro pragmatiko uredilo delovanje cestnih odborov, pa tudi delovanje in službovanje deželnih cestarjev. To kar nam deželni odbor, oziroma finančni odsek predlagata, bo obremenilo naš deželni zaklad in jaz se le čudim, da se na tistih klopeh, na katerih se nas neprenehoma napada, da deželni denar zapravljamo, zahteva, da naj še več izdajamo. (Veselost na levi in nemir v središču — Heiterkeit links und Unruhe im Centrum.) Vedno nas napadate, zakaj je pri našem deželnem zakladu tak deficit. (Poslanec — Abgeordneter dr. Novak: „Kjer ga ni treba!“ Poslanec — Abgeordneter dr. Krek: „Sedaj nas pa napadajo, ker ni deficit večji!“) Sedaj nas pa napadate, zakaj ne izdajamo še vedno več in zakaj ne naredimo še večjega deficita. (Poslanec — Abgeordneter dr. Novak: „Naredite ga tam, kjer je treba! Pri učiteljih in cestarjih!“) Bodite uverjeni, gospod dr. Novak, da ne boste prav nobenega cestarja ujeli na svoj lim s tem Vašim predlogom. Kakor razvidim, je gospodu dr. Novaku najbolj nevshečno to, da se od cestarja zahteva, da se dostojno vede. (Poslanec — Abgeordneter dr. Novak: „Lepo vedenje!“) Torej lepo vedenje! Narodna napredna stranka je najbolj ogorčena zoper lepo vedenje in vidi največjo krivico v tem, ako od kakega človeka, ki je v deželni službi zahtevamo, da se dostojno vede. (Veselost na levi — Heiterkeit links. — Poslanec — Abgeordneter dr. Novak: „Spovedni listki!“) Kar se tiče spovednih listkov, gospod dr. Novak, ste pa Vi še daleč v srednjem veku in morda mi sploh ne bomo dočakali tistih časov, da bi se narodno-napredna stranka iznebila svojih predpotopnih nazorov glede naše stranke. Vi bodete še vedno govorili o spovednih listkih, tudi če jih več ne bo na svetu. (Veselost na levi — Heiterkeit links.) Ne vem, odkod prihaja pri dr. Novaku tako veliko zanimanje za spovedne listke? Jaz bi mu svetoval, da naj pogleda vse akte v naši registraturi. Našel bo veliko centov papirja, a prav gotovo nobenega spovednega listka vmes. Če se mu pa vendar posreči dobiti kak spovedni listek, ga bomo dali v okvir in ga bomo obesili v klubovi sobi narodno-napredne stranke v dokaz, da so vendar enkrat dosegli, kar so hoteli. (Ponovljena viharna veselost na levi — Erneute stürmische Heiterkeit links.)

Torej lepo vedenje! V čem pa obstoji to lepo vedenje? To lepo vedenje obstoji prvič v tem, da se vsak človek, ki je v javni službi,

tako spodobno vede, kakor se sploh more zahtevati od dostojnega človeka. Pojem o dostojnosti je sicer precej različen, ampak mi v deželnem odboru zahtevamo od vsakega deželnega uslužbenca, da se tako dostojno vede, da ne daje nobenih slabih zgledov, in da se lahko reče o njem, to je dostojen in pošten človek. (Pritrjevanje na levi — Zustimmung links.) To zahtevamo od vsakega in zahtevamo tudi od cestarjev. Zahtevamo pa tudi vestnost in poštenost v službi, zahtevamo, da vsakdo vestno in dobro izvršuje svoja opravila, zato smo pa tudi pripravljeni, dati vsakemu tako plačo, kakršna je primerna njegovemu delu in kakor jo dežela more dati. (Odobranje na levi — Beifall links.) S svojim predlogom nismo rekli, da cestarji, kadar pride dežela v boljši položaj, ne smejo dobiti boljših plač. Stavili smo ta predlog, da se vsaj nekoliko izboljša stanje cestarjev in da se reorganizira cestarska služba in vsa sedanja uprava cest. Izdelali bomo primerno službeno pragmatiko in pri tej priložnosti se bo tudi izvršila izbira cestarjev. (Poslanec — Abgeordneter dr. Triller: „Saj to je glavno!“) Nesposobne ljudi bomo odstranili in nastavili take, ki so zmožni in sposobni za svoje delo in ki so končno tudi lepega vedenja, kajti mi stojimo na stališču, da je le dober delavec vreden tudi dobrega plačila, bodisi cestar ali učitelj ali kaj drugega.

Po teh načelih se bomo ravnali, in gospod dr. Novak naj bo prepričan, da bomo mi cestarjem z lepim vedenjem naprej svetili. (Burno odobranje in ploskanje na levi — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

Ker ni noben govornik več priglašen k besedi, je debata zaključena in ima sklepčno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Prav nič se nisem nadejal, da se bode pri tej točki vnela tako živahna razprava. Torej gospod dr. Novak ni zadovoljen s predlogi deželnega odbora, oziroma finančnega odseka. Naglašal je, da mi cestarjem ne privoščimo boljših plač. Gospodje, jaz samo to naglašam, da sem bil l. 1909. slučajno jaz tisti, ki sem predlagal iz svojega popolnoma lastnega nagiba, da naj se vsled boleznih ali starosti onemoglim in za službo nesposobnim cestarjem ter njih vdovam in sirotam dovolijo milostne pokojnine, oziroma preskrbnine, ker do takrat ti reveži v starosti niso dobivali prav nobene podpore. Torej smo mi bili tisti, ki smo skrbeli za te ljudi, kakor smo vedeli in znali. (Klici na levi — Rufe

links: „Tako je!“ Če pa gospod dr. Novak ve za kake bogatejše vire dohodkov za našo deželo, naj jih pa pove in jaz nimam prav nič proti temu, če imajo potem cestarji toliko plače kakor advokatje. Torej nikar nam ne očitajte zavisti kruha. Jaz za svojo osebo vsako tako očitanje z vso odločnostjo odklanjam.

Nadalje se gospod dr. Novak spotika nad tem, da bi moral cestar vsak dan delati. Jaz te besede nisem tako rabil, ampak sem rekel, da naj izvršuje tiste posle, za katere se je pogodil. (Poslanec dr. Novak: „Za 50 K Vam ne bo delal celi dan!“) Če ima dela za celi dan, potem naj dela celi dan, če pa svoje delo preje izvrši, je pa seveda tudi preje prost. Potem je pa treba tudi pomisliti, koliko je nedelj in praznikov, ob katerih dnevih je prost, ker ga nihče ne sili, da bi moral delati na cesti. Prosim, gospodje, dosedaj so plače popolnoma neurejene, kar deželni odbor sam naglaša v svojem poročilu. Eni cestarji dobivajo po 30 K, eni po 50 K, sedaj se pa predlaga najnižja plača 50 K, ki se potem zviša na 60 K. Vsi cestarji so uvrščeni v 3 kategorije, katerih je bilo popreje celo 7 ali 8. Gospod dr. Novak pravi, da naj damo deželnim cestarjem take plače, kakor jih imajo državni cestarji. Jaz sicer v tem trenutku ne vem, kakšne plače imajo državni cestarji, vem pa, da sem že večkrat pritiskal kljuko pri ministrstvu in se pehal za državne cestarje, da bi se jim zboljšal njihov položaj, in to celo za take, o katerih sem vedel, da so socialni demokratje. Storil sem vseeno zanje vse, kar sem mogel, ker mi je končno vseeno, če volijo ti možje tudi Turka.

L. 1910. je bilo deželnih cestarjev 105, izmed katerih ima vsak povprečno 6 km ceste popravljati in oskrbovati, kar je primeroma jako malo. Končno je pa ta stvar tudi samo začetek in gotovo se noben pameten človek ne bo upiral, če bo prišel deželni odbor čez nekaj let s kakim novim načrtom glede uredbe cestarskih plač. Jaz za svojo osebo bom glasoval za vsak tak predlog. (Poslanec dr. Novak: „Kaj pa lepo vedenje?!“) Jaz, gospod dr. Novak, Vam naravnost povem, da Vi še te predloge brali niste. (Poslanec dr. Novak: „Prosim v poročilu čitam!“) Tiskane predloge deželnega odbora! (Poslanec dr. Novak: „Prosim poročilo!“)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Prosim, da se gospoda poročevalca ne moti!

Poročevalec dr. Žitnik

(nadaljuje — fortfahrend):

Prosim v finančnem odseku te točke glede vedenja nismo spremenili. V poročilu dežel-

nega odbora stoji na strani 2. ravno to, kar jaz predlagam v imenu finančnega odseka, da je namreč v vsako kategorijo uvrstiti eno tretjino cestarjev, vpoštevaje pri tem dolgost službene dobe, njihovo sposobnost (porabnost) in vedenje. Kaj si je gospod stavbni nadsvetnik Klinar mislil pri tej besedi, jaz ne vem. (Poslanec dr. Novak: „To mene tudi nič ne briga!“)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Prosim, gospod dr. Novak, da ne motite venomer gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Žitnik

(nadaljuje — fortfahrend):

Gospod dr. Novak, Vi ste neslan človek. Znan mi je slučaj, kar mi bode potrdil tovariš Vehovec, da je bil cestar, ki je bil sicer še za rabo, ampak se je, kakor hitro je dobil kak krajcar, napil žganja in potem tisti dan, včasih še več dni, ni bil sposoben za delo. Marsikak cestar je sicer jako poraben in sposoben za svoje posle, ampak če se napije, potem gotovo ni sposoben za službo in tudi ni dotičnik lepega vedenja. Nadalje se zgodi lahko tudi slučaj, da kak cestar naznani cestnemu načelniku, toliko in toliko gramoza sem nanosil. Ko pa cestni načelnik pride gramoz pogledat pa vidi, da ga je manj. Jaz mislim, da se to ne more šteti med lepo vedenje. Jaz odkrito povem, da mi v finančnem odseku niti na misel ni prišlo to, kar se mi sedaj tukaj podtika, da bi namreč vedenje cestarjev sodili po njihovem političnem prepričanju. (Poslanec dr. Novak: „Mogoče je vse!“ — Poslanec dr. Triller: „Kaj pa draginjske doklade učiteljstvu!“)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Prosim, gospod poročevalec ima besedo.

Poročevalec dr. Žitnik

(nadaljuje — fortfahrend):

Pravite „mogoče“. Sicer pa nisem jaz odgovoren za to, kajti to je končno stvar deželnega odbora, oziroma deželnega stavbnega urada, ki ima nadzorstvo nad cestami in nad cestarji. Jaz sem popolnoma prepričan, da naš tovariš dr. Lampe ne bo hodil po cestah nadzorovat, kaj delajo cestarji in kakšnega vedenja so, ker ima pač preveč drugih nujnejših poslov ter bode to stvar prepustil deželnemu stavbnemu uradu.

Opazka glede spovednih listkov je pa naravnost neslana. Dandanes smo že tako daleč,

da mi kot poslanci, še manj pa deželni odbor, ne bomo sodili in izpraševali kakega uslužbenca po tem, ali je bil pri velikonočni izpovedi ali ne. S to svojo opazko ste se naravnost omešili. Gospod dr. Novak predlaga torej, da se točke 2., 3. in 4. izpustijo, namesto teh pa sprejme besedilo, da se plače deželnih cestarjev določijo v isti izmeri, kakoršne imajo državni cestarji.

Jaz za svojo osebo in seveda tudi v imenu finančnega odseka predlagam, da se ta predlog odkloni in sprejme predlog finančnega odseka. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar :

Prosim za predlog gosp. poslanca dr. Novaka!

(Poslanec dr. Novak izroči pisani predlog — Abgeordneter Dr. Novak übergibt den geschriebenen Antrag.)

Gospodje, mi bomo torej glasovali in sicer ločeno. Glasujmo torej najprej o točki 1. Prosim tiste gospode, kateri sprejmejo točko 1., glede katere ni stavljen noben izpreminjevalni predlog, da izvolijo vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Sedaj bi imeli glasovati o točkah 2., 3. in 4. V tem oziru je pa stavil gospod dr. Novak izpreminjevalni predlog, ki se glasi (bere — liest):

„Plače se določijo v isti izmeri, kakoršne imajo državni cestarji.“

Glasovali bomo najprej o tem izpreminjevalnem predlogu.

Prosim tiste gospode, ki so za ta izpreminjevalni predlog gospoda poslanca dr. Novaka, da izvolijo vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Je odklonjen, in sedaj glasujmo o teh točkah po predlogu finančnega odseka in obenem še o točkah 5., 6., 7. in 8., glede katerih ni bila predlagana nobena izprememba. Gospodje, ki ste za te točke, izvolite vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

In sedaj glasujmo še o resoluciji finančnega odseka. Ali jo hočem še enkrat prebrati?

(Klici — Rufe: „Ni treba!“)

Torej prosim tiste gospode, ki se strinjajo z resolucijo, kakor jo stavlja finančni odsek, da izvolijo vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Je tudi sprejeta in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

13. m) Ustno poročilo finančnega odseka :

o računskem sklepu melioracijskega zaklada za l. 1910. (k prilogi 14.)

13. m) Mündlicher Bericht des Finanzausschusses :

über den Rechnungsabschluß des Meliorationsfonds pro 1910 (zur Beilage 14.)

Poročevalec dr. Žitnik :

Visoka zbornica! V rokah imate poročilo deželnega odbora glede računskega sklepa melioracijskega zaklada za l. 1910. Finančni odsek je vsem številkam, ki se popolnoma ujemajo, pritrtil in jaz nimam temu ničesar dodati. Čisti dolg melioracijskega zaklada, oziroma izrabljeno posojilo koncem l. 1910. je znašalo 2,523.533 K 63 h. Torej se je zvišal dolg v letu 1910. za 459.549 K 65 h, kateri znesek se je izdal na prispevkih in podporah za razne melioracijske namene. Ta dolg se bode vedno množil, dokler ne bo 4,000.000 K popolnoma izčrpanih. Koncem l. 1910. je bilo na razpolago še 1,476.466 K 37 h. To naglašam z ozirom na to, ker se je po raznih shodih toliko govorilo in se bo morda še govorilo, odnosno obrekovalo, koliko milijonov so zapravili deželni odborniki, oziroma večina deželnega zbora. Če je bilo torej koncem l. 1910. neporabljenih 1,476.466 K 37 h, bi bil deželni odbor v l. 1911. zapravil poldrugi milijon kron, kar je pa seveda neresnično, in zato trdim, da je dotično govorjenje, oziroma obrekovanje na javnih shodih neutemeljeno in neresnično.

Dalje se je od častitih tovarišev od središča naglašalo, zakaj ne plačuje pasivnih obresti melioracijski zaklad sam iz svojega premoženja in zakaj naj se plačujejo, kakor novi melioracijski zakon zahteva, iz deželnega zaklada. Tukaj imam od knjigovodstva poročilo, da bode vse dolgove in predujme, katere je imel deželni zaklad koncem l. 1910., vrnil tekom l. 1911. deželnemu melioracijskemu zakladu. Te obresti so znašale koncem l. 1910. 134.411 K 17 h. To je bilo l. 1907., 1908., 1909. in 1910., in v računskem sklepu za l. 1911. bode ta znesek izkazan kot dohodek. Ravnotako se je izkazalo, da se bodo obresti od 10 milijonov kron izplačevale iz deželnega melioracijskega zaklada toliko časa, kakor bo potreba. Toliko sem hotel nakratko omeniti, če pa hočejo gospodje še kakega nadaljnjega pojasnila, jim je na razpolago poročilo deželnega knjigovodstva. Predlagam torej:

„Visoki deželni zbor skleni:

I. Bilanca melioracijskega zaklada, ki koncem l. 1910. izkazuje

pasivnega stanja	K 6,894.158·68
aktivnega stanja	„ 4,370.625·05
in čistega dolga	„ 2,523.533·63

se odobri.

II. Izkaz čistih nepovračljivih stroškov v znesku 459.549 K 65 h se vzame na znanje.“

Prosim visoko zbornico, da sprejme ta predlog.

Deželni glavar:

Otvorjam debato.

K besedi se je oglasil gospod poslanec dr. Lampe in sicer „pro“.

Poslanec dr. Lampe:

Visoka zbornica! Pričakoval sem, oziroma še pričakujem, da se bode k tej točki oglasil kak govornik narodno-napredne stranke, ker se je ravno od te strani jako veliko kritiziralo deželno gospodarstvo in ker so se vršili številni shodi, na katerih so poslanci narodno-napredne stranke očitali deželnemu odboru gorostasne stvari, da so se milijoni kradli in zapravljali itd.

Ne oglašam se k besedi, da bi zavračal take trditve, ampak zato, ker hočem gospode na nekaj opozoriti. Ako bi deželni zbor stal danes pred vprašanjem, pred katerim je stal pred enim letom, namreč, da bi moral za razne melioracije iskati denarja potom posojila, potem, gospodje, bi mi morali najeti denar pod jako neugodnimi pogoji. Če pogledate pogoje, pod katerimi smo takrat dobili denar za svoje melioracije, potem vidite, da gre od tistega časa denarni trg vedno nazaj in da je bil prav zadnji čas, da je imel deželni zbor toliko poguma, da je storil dotični sklep, deželni odbor pa toliko poguma, da je dotični sklep izvršil. Poglejte oddajni kurz državnih papirjev! Štiriodstotna državna renta se prodaja po kurzu 90:25⁰/₁₀, država dobi pa še mnogo manj, ker je tu že všteti dobiček bank. Kranjska dežela je pa sklenila svoje 4¹/₂⁰/₁₀ posojilo al pari in iz tega sprevidite, da je bila akcija kranjske dežele ne samo z melioracijskega in splošno gospodarskega stališča, ampak tudi s tehničnega stališča popolnoma opravičena in v največjo korist dežele Kranjske.

Zdelo se mi je potrebno, da to prilično naglasim, ker se toliko govori po raznih shodih o tem posojilu. (Odobranje na levi — Beifall links.)

Deželni glavar:

Ker ni nihče več priglasišen k besedi, bomo glasovali.

Prosim torej tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, da izvolijo vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Ta točka dnevnega reda je torej rešena.

Na vrsto pride točka:

13. n) **Ustno poročilo finančnega odseka:**
o računskem sklepu deželnega zaklada za l. 1910. (k prilogi 15.).

13. n) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses:**
über den Rechnungsabschluß des Landesfonds pro 1910 (zur Beilage 15).

Poročevalec dr. Krek:

Gospodje! Predlagam, da se sprejme predlog, kakor ga je stavil finančni odsek, in sicer: „Deželni zbor skleni:

Računski sklep deželnega zaklada za l. 1910. se odobri po predlogu deželnega odbora.“ (Živahno odobravanje in ploskanje na levi — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links — Poslanec dr. Pegan: „Krek, to si pa dobro naredil!“)

Deželni glavar:

Ker ni nihče priglasišen k besedi, bomo glasovali.

Gospodje, ki se strinjate s predlogom finančnega odseka, izvolite vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

13. o) **Ustno poročilo finančnega odseka:**
o dovolitvi letnega prispevka 600 K za štiri gluhoneme gojence (k prilogi 27.).
13. o) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses:**
betreffend die Bewilligung eines jährlichen Beitrages von 600 K für vier taubstumme Zöglinge (zur Beilage 27.).

Poročevalec Pogačnik:

Visoka zbornica! Kakor znano, je zavod za gluhoneme ustanovni zavod. Gre za to, da bi dežela prispevala malenkostne stroške za te reveže, ki se oskrbujejo v tem zavodu in da bi se odobrili oni mali prispevek, katerega je izplačala do zdaj. Pričetkom šolskega l. 1911./12. se je priglasilo za sprejem v zavod 21 gluhonemih sirot, od katerih je bilo 13 za izobrazbo in za sprejem v zavod sposobnih. Od teh prosilcev jih je 9 prosilo, da bi bili sprejeti kot internisti, ne da bi plačevali kako oskrbnino.

Začetkom šolskega l. 1911./12. pa so bila na razpolago le eno deželno ustanovno mesto in pa 4 prosta zavodna mesta. Treba je bilo torej poskrbeti za to, da se pokrije na drug način oskrbnina še za 4 gojence, ki so prosili za prosta mesta. Oskrbnina za 4 gojence po 300 K znaša 1200 K na leto, toda iz zavodnega zaklada z ozirom na donos ustanovnega premoženja ni bilo mogoče podeliti več prostih mest. Vsled tega se je obrnila c. kr. deželna vlada na deželni odbor s prošnjo, da bi prispeval k letni oskrbnini za te 4 gojence, in deželni odbor je z dopisom z dne 22. julija 1911, št. 11.952 izjavil, da je pripravljen prispevati

za šolsko leto 1911./12. znesek 600 K. Ta prispevek se je tudi faktično izplačal. Učna doba v tem zavodu znaša 6—8 let.

Glede na to, da že iz človekoljubja ne kaže, te gojence odpustiti že po prvem letu, in ker je deželni odbor predjemoma že izplačal 600 K, predlaga finančni odsek:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. Izplačilo prispevka 600 K za 4 gojence, ki so bili začetkom šolskega leta 1911./12. sprejeti v ustanovni zavod za gluhoneme, se vzame na znanje.

2. Deželni odbor se pooblasti, da sme enak letni prispevek izplačevati do končane učne dobe dotičnih gojencev.“

Deželni glavar:

Ker ni nihče priglašen k besedi, bomo torej glasovali.

Pozivljam tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, da izvolijo vstati. (Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

13. p) **Ustno poročilo finančnega odseka:**

o dovolitvi 140⁰/₀ doklade za občino Godovič (k prilogi 33.).

13. p) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses:**

betreffend die Bewilligung einer 140⁰/₀ Umlage für die Gemeinde Godovič (zur Beilage 33.).

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Ker gospoda poročevalca Kobija ni tukaj, poročam jaz kot načelnik finančnega odseka o prilogi 33. deželnega odbora. Deželni odbor torej predlaga, da se občini Godovič zviša občinska priklada na 140⁰/₀ in finančni odsek je seveda pritrtil temu predlogu z edinim dostavkom, katerega želi sedaj ministrstvo, namreč da se za besedami „v zmislu člena II. zakona z dne 24. junija 1898, dež. zak. št. 33.“ ustavi poseben dostavek, ki se glasi (bere — liest):

„to je od službenih prejemkov dvornih, državnih, deželnih in javnih zakladnih uradnikov, kakor tudi od službenih prejemkov dušnih pastirjev, oziroma njih kongruje“. To zahteva visoka vlada, da se vstavi, in torej predlagam visoki zbornici, da se sprejme ta predlog deželnega odbora in finančnega odseka, ki se torej glasi:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. Za obrestovanje in odplačilo dolga za zgradbo vodovoda v Godoviču in za pokritje občinskih, šolskih in drugih potrebščin se dovoli za l. 1912. pobiranje 140⁰/₀ doklade na vse direktne davke razen osebne dohodarine in plačarine v zmislu člena II. zakona z dne

24. junija 1898, dež. zak. št. 33, t. j. od službenih prejemkov dvornih, državnih, deželnih in javnih zakladov uradnikov kakor tudi od službenih prejemkov dušnih pastirjev oziroma njih kongruje, od interesov vodovoda v Godoviču.

2. Deželnemu odboru se naroča, da izpolnjuje temu sklepu Najvišje potrjenje.“

Deželni glavar:

K besedi ni nihče priglašen, torej glasujemo! Gospodje, ki se strinjate s predlogom finančnega odseka, izvolite vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

S tem je rešena ta točka dnevnega reda in sedaj pride na vrsto točka:

13. r) **Ustno poročilo finančnega odseka:**

o dovolitvi 130⁰/₀ doklade v davčni občini Vrhnika in 180⁰/₀ v davčni občini Stara Vrhnika (k prilogi 34.).

13. r) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses:**

betreffend die Bewilligung einer 130⁰/₀ Umlage in der Steuergemeinde Oberlaibach und einer 180⁰/₀ in der Steuergemeinde Alt-Oberlaibach (zur Beilage 34.).

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Poročilo deželnega odbora v prilogi 34. nam podaja podatke, ki so merodajni za predlog, da bi se občini Vrhnika dovolilo za l. 1912. pobiranje 134⁰/₀ doklade, davčni občini Stara Vrhnika pa pobiranje 180⁰/₀ doklade.

Razmere v tej občini, za katero se tukaj gre, so take, da brez teh doklad res ne morejo shajati. Občina Vrhnika je imela mnogo let to prijetnost, da je imela le majhne doklade, s katerimi je lahko krila svoje potrebščine. Mnogo let so za te potrebščine zadoševali 10—14⁰/₀ priklade ali razmere so tako nanesele, da je bilo treba napraviti veliko zgradbo za šolo in nastale so še druge take nujne potrebščine, katerih ni bilo mogoče več odkladati. Tudi vodovod je bilo treba napraviti, ki je bil potreben za vso okolico, posebno pa še za asanacijo trga. Istotako je bilo treba napraviti tudi vodovod v Stari Vrhniki, ki je tudi prišla v neprijeten položaj, da ni mogla več pokrivati svojega primanjkljaja. Vsled tega sta bili občina in podobna primorani vzeti posojilo, katero je treba sedaj amortizirati. Za pokritje raznih občinskih stroškov in za amortizacijo dolga zadostuje v občini Vrhnika 80⁰/₀ doklada. Za vodovod posebej se pa potrebuje še 50⁰/₀ doklada, da se more zmagati tiste amortizacijske vsote, ki so bile pogojene pri najetju posojila. Podobna Stara Vrhnika je pa v tem pogledu

še na mnogo slabšem stališču, ker je ta podobčina majhna in vsled tega tudi njena davčna sila ni velika. Zato je bilo treba misliti na to, da se zvišajo doklade za pokritje vodovodnih izdatkov, oziroma za amortizacijo za vodovod najetega posojila. Za vse te izdatke je občinski odbor sklenil pobirati posebno 100 % doklado poleg normalne 80 % doklade, ki se pobira po celi vrhniški občini za skupne občinske potrebe. V imenu finančnega odseka se usojam predlagati, da se sprejme predlog deželnega odbora tako, kakor je tiskan v prilogi 34. na drugi strani, ter pripomnim samo to, kar je omenjal že gospod predgovornik v prejšnji točki, da je treba v prvi točki tega predloga vstaviti v zadnji vrsti za „št. 33.“ te besede:

„to je od službenih prejemkov dvornih, državnih, deželnih in javnih zakladnih uradnikov, kakor tudi od službenih prejemkov dušnih pastirjev, oziroma njih kongrue“, ker zahteva visoka vlada, da se sprejme še to besedilo.

Predlagam, da sprejme visoka zbornica predlog finančnega odseka, ki se torej glasi:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. Za pokritje občinskih potrebščin in v svrhu obrestovanja in amortizacije dolga za zgradbo vrhniškega in starovrhniškega vodovoda se občini Vrhnika dovoli l. 1912. pobirati po davčni občini Vrhnika 130 %, od udeležencev vodovoda v davčni občini Stara Vrhnika pa 180 % doklado na vse direktne davke razen osebne dohodarine in plačarine v zmislu člena II. zakona z dne 24. junija 1898, dež. zak. št. 33, to je od službenih prejemkov dvornih, državnih, deželnih in javnih zakladnih uradnikov, kakor tudi od službenih prejemkov dušnih pastirjev oziroma njih kongrue.

2. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje temu sklepu Najvišje potrjenje.“

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo torej glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, da izvolijo vstati.

(Zgodí se — Geschieht.)

Sprejeto.

Prehajamo sedaj k nadaljnji točki:

13. s) **Ustno poročilo finančnega odseka: o pobiranju 166 % doklade v občini Čelje** (k prilogi 35.).

13. s) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses: betreffend die Einhebung einer 166 % Umlage in der Gemeinde Čelje** (zur Beilage 35).

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Poročati imam o poročilu deželnega odbora o pobiranju 166 % doklade v občini Čelje za l. 1912.

Finančni odsek nima prav nič pripomniti temu poročilu, kakor samo to, da se zopet vstavi, kakor pri prejšnjih dveh točkah, tako tudi tukaj v prvi točki predloga deželnega odbora v zadnji vrsti za „št. 33“ tole besedilo:

„to je od službenih prejemkov dvornih, državnih, deželnih in javnih zakladnih uradnikov, kakor tudi od službenih prejemkov dušnih pastirjev, oziroma njih kongrue“.

Predlagam, da visoki deželni zbor sprejme ta predlog deželnega odbora, oziroma finančnega odseka.

Deželni glavar:

Ker nihče ni oglašen k besedi, bomo torej glasovali.

Gospodje, ki se strinjate s predlogom finančnega odseka, ki se glasi (bere — liest):

„Visoki deželni zbor skleni:

1. Občini Čelje se za pokritje občinskih stroškov dovoli l. 1912. pobirati 166 % doklado na vse direktne davke razen osebne dohodarine in plačarine po zmislu člena II. zakona z dne 24. junija 1898, dež. zak. št. 33, to je od službenih prejemkov dvornih, državnih, deželnih in javnih zakladnih uradnikov, kakor tudi od službenih prejemkov dušnih pastirjev, oziroma njih kongrue.

2. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje temu sklepu Najvišje potrjenje.“

Izvolite vstati.

(Zgodí se — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

13. š) **Ustno poročilo finančnega odseka: o pobiranju 110 % odnosno 109 % doklade v občini Sv. Križ pri Svibnjem** (k prilogi 37.).

13. š) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses:**

betreffend die Einhebung einer 110 % respektive 109 % Umlage in der Gemeinde Sv. Križ bei Svibnje (zur Beilage 37).

Poročevalec dr. Žitnik:

Predlagam v imenu finančnega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

1. Občini Sv. Križ pri Svibnjem se dovoli v pokritje občinskih stroškov, stvarnih šolskih potrebščin, stroškov za šolske zgradbe in drugih stroškov pobirati leta 1912. v davčni občini Sv. Jurij 110 %, v davčni občini Svibnje pa 109 % doklado na vse direktne davke, razen

osebne dohodarine in plačarine po zmislu člena II. zakona z dne 24. junija 1898, dež. zak. št. 33, t. j. od službenih prejemkov dvornih, državnih, deželnih in javnih zakladov uradnikov, kakor tudi od službenih prejemkov dušnih pastirjev, oziroma njih kongrue.

2. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje temu sklepu Najvišje potrjenje.“

Deželni glavar:

K besedi ni nihče priglašen, bomo torej glasovali.

Gospodje, ki se strinjate s predlogom finančnega odseka, izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

13. t) **Ustno poročilo finančnega odseka: o pobiranju 126⁰/₀ doklade v občini Trava** (k prilogi 38.).

13. t) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses: betreffend die Einhebung einer 126⁰/₀ Umlage in der Gemeinde Trava** (zur Beilage 38).

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! V imenu finančnega odseka predlagam:

„Visoki deželni zbor skleni:

V občini Trava se v pokritje občinskih, šolskih in drugih stroškov dovoli leta 1912. pobirati po celem občinskem okolišu 126⁰/₀ no doklado na vse direktne davke razen osebne dohodarine in plačarine po zmislu člena II. zakona z dne 24. junija 1898, dež. zak. št. 33, t. j. od službenih prejemkov dvornih, državnih, deželnih in javnih zakladov uradnikov, kakor tudi od službenih prejemkov dušnih pastirjev, oziroma njih kongrue.

Deželnemu odboru se naroča, da temu sklepu izposluje Najvišje potrjenje.“

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo glasovali.

Gospodje, ki pritrđite predlogu finančnega odseka, izvolite vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

13. u) **Ustno poročilo finančnega odseka: o dovolitvi višjih nego 20⁰/₀ priklad za cestne namene** (k prilogi 39.).

13. u) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses: betreffend die Bewilligung höherer als 20⁰/₀ Umlagen für Straßenzwecke** (zur Beilage 39).

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Finančni odsek je pritrđil predlogu deželnega odbora, da se deželni odbor pooblasti, da sme cestnim odborom dovoljevati višjo kakor 20⁰/₀ doklado, če bi zato prosili in bi pravredno dokazali, da z nižjo doklado ne morejo shajati. Predlagam torej v imenu finančnega odseka:

„Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

Deželni odbor se pooblašča, da onim okrajnocestnim odborom, kateri bodo pravredno dokazali, da z 20⁰/₀ priklado ne morejo izhajati, dovoli za l. 1912. tudi višje, vendar pa ne 50⁰/₀ presegajoče priklade na vse neposrednje davke z dokladami vred, izvzemši osebno dohodnino.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali.

Gospodje, ki se strinjate s predlogom finančnega odseka, izvolite vstati.

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena tudi ta točka dnevnega reda.

Zadnja točka dnevnega reda, to je:

13. v) **Ustno poročilo finančnega odseka: o pobiranju 120⁰/₀ doklade v davčni občini Postojna** (k prilogi 40.).

13. v) **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses: betreffend die Einhebung einer 120⁰/₀ Umlage in der Steuergemeinde Adelsberg** (zur Beilage 40).

je prišla pomotoma na današnji dnevni red, ker je gospod načelnik finančnega odseka pomotoma naznanil, da pride ta zadeva že v današnji seji na vrsto.

S tem je torej današnji dnevni red rešen.

Upravni odsek ima sejo danes ob 4. uri popoldne v prostorih Slovenske Ljudske Stranke. Dnevni red je razprava o lovskem zakonu in splošna razprava o načrtu vodopravnega zakona.

Kmetijski odsek ima sejo danes ob 3. uri popoldne, in sicer v prostorih narodno-napredne stranke.

Prihodnja seja bo jutri ob 1/2 11. uri dopoldne s sledečim dnevnim redom: (glej dnevni red prihodnje seje — siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung).

Seja je zaključena.

Konec seje ob 1. uri 30 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 1 Uhr 30 Minuten nachmittags.

Dodatek — Anhang.

I.

Samostojni predlog

poslanec E. Jarca in tovarišev za ustanovitev dvorazredne ženske trgovske šole v Ljubljani.

Gospodarske in socialne razmere naše dobe silijo čimbolj tudi pri nas ženstvo, da si išče samostojnih pridobitnih poklicev zlasti v trgovini. Ker pa po navadi manjka ženstvu temeljita strokovna izobrazba, mu je redoma zaprta pot do vsakega količkaj plačanega mesta. Posamezni zasebni trgovski tečaji ne zadostujejo v tem oziru niti od daleč. Zato se ustanavljajo zlasti v zadnjem času povsod tudi za ženstvo nižje, dvorazredne trgovske šole, ki jih pospešuje tudi višja učna oblast. V Ljubljani zahaja v zasebne trgovske tečaje vsako leto do 200 gojenk, kar kaže, da je taka šola tudi pri nas potrebna in bi brezdvomno dobro uspevala.

Zato predlagamo podpisani:

Deželni zbor skleni:

1. V zvezi s Slovensko trgovsko šolo se osnuje v Ljubljani dvorazredna ženska trgovska šola, ki se naj otvori, ako mogoče, že jeseni l. 1913.

2. Deželni odbor naj v zvezi s kuratorijem Slovenske trgovske šole izvrši vse potrebne predpriprave in naj poroča o tem deželnemu zboru v prihodnjem zasedanju.

3. Deželni odbor naj zlasti tudi za žensko trgovsko šolo skuša zagotoviti redne prispevke merodajnih činiteljev.

V Ljubljani, 23. januarja 1912.

E. Jarc l. r., Pogačnik l. r., Bartol l. r., Piber l. r., Matjašič l. r., Lavrenčič l. r., Dular l. r., dr. Krek l. r., Šusteršič l. r., Jaklič l. r., Drobnič l. r., Zabret l. r.

II.

Samostalni predlog.

poslanca Žitnika in tovarišev glede na odškodnino deželi Kranjski za zgradbe kanalov.

Dne 28. oktobra 1910 je visoka zbornica sprejela nujni predlog poslanca dr. Lampeta in tovarišev, s katerim se je naročilo dež. odboru, da se pogaja s c. kr. osrednjo vlado o kompenzaciji za kranjsko deželo, ko bi Galicija, Šlezija, Moravska, Češka in Nižje Avstrija

namesto kanalov dobile od države odškodnino glede na zgradbo alpskih železnic.

Tega naročila pa deželni odbor ni izvršil, skoraj gotovo zato ne, ker se je predlog nalslanjal na domnevo, da se kanali ne bodo gradili in da vlada izplača imenovanim deželam odškodnine nad 200 milijonov. C. kr. osrednja vlada pa se je pozneje premislila in meseca decembra 1911 predložila poslanski zbornici državnega zbora načrt zakona, s katerim se izpopolnujejo nekatere določbe o kanalih v prvotnem zakonu z dne 11. junija 1901., dež. zak. št. 66. Ta načrt zakona pride v državnem zboru gotovo še v tem zasedanju na dnevni red.

Samo mimogrede bodi omenjeno, da osrednja vlada niti l. 1910., niti l. 1911. državnemu zboru ni predložila nobenega vsaj približno zanesljivega proračuna oziroma načrta za to velikansko nameravano podjetje. Leta 1901. je vlada računala s 750 milijoni, v zadnji predlogi pa govori že o znesku 1200 milijonov, ki pa gotovo ne bodo pokrili vseh stroškov za izvršitev celotnega programa.

Za prvo stavbeno dobo v letih 1904. do konca 1912. je bilo v ta namen določenih 250 milijonov, in sicer okroglo 75 milijonov za uravnajo rek in potokov v imenovanih deželah, ostali znesek za zgradbe kanalov. Do konca l. 1910. je država že izdala iz dovoljenega kredita za uravnajo rek v imenovanih petih kronovinah 35,421.406 K, za pričetna dela kanalov 36,189.901 K 38 h, skupaj torej 71,611.307 K 38 h, to je 87,5%, interesentje pa samo 12,5%. Poleg tega pa dobivajo že večkrat imenovane dežele še redne prispevke iz državnega melioracijskega zaklada in iz kredita za manjše melioracije. V pokritje ogromnih stroškov za kanale pa morajo s svojimi davki in davščinami prispevati vse ostale avstrijske kronovine, ki od kanalov ne bodo imele niti najmanjše koristi, pač pa še nadaljno škodo, ker po izjavah raznih veččakov, vlade same in dr. Mengerja kot glavnega poročevalca o zakonu iz l. 1901. se bode investirani kapital obrestoval povprek komaj po 2,6%, ako bodo kanalski tarifi za polovico nižji od železniških.

Res je sicer, da se posamezna večja podjetja ne smejo presojeti samo s političnega ali narodnega stališča posameznih dežel ali narodov, toda nameravani kanali ne bodo nikdar toliko ugodno vplivali na produkcijo

in konsum, na razvoj direktnih in indirektnih davkov, da bi splošni gospodarski napredek v državi zagotavljal rentabiliteto teh — ne bode jih treba — vodnih cest. Koristi bodo imeli od kanalov le posamezni lastniki premogovnikov in prostosledov, zemljiški špekulantje in nekateri industrijci.

Proti kompenzacijam, ki jih zahtevajo malone vse planinske dežele, se pojavljajo ugovori, češ, da je bil l. 1901. dogovorjen takozvani „iunctim“ med drugo železnično zvezo s Trstom in Kanali. Kar se tiče te železnice, moramo prvič naglašati, da je bilo l. 1901. dovoljenih 487 milijonov, od katerih je bilo za imenovano železnico določenih le 190 milijonov, večja polovica pa za železnice v Galiciji, Dalmaciji in na Češkem, ter za razne druge železnične potrebsčine.

Dalje je nepobitno dejstvo, da ima kranjska dežela le neznatno korist od te železnice, Ljubljana kot središče dežele pa naravnost škodo, ker železnica odvrta od nje mnogo prometa. In če tudi vpoštevamo 2 dodatne kredite za zgradbo te železnice, severne dežele še vedno niso bile prikrajšane. Poleg tega je bilo v dveh letih ne ravno pod ugodnimi pogoji podržavljenih v severnih deželah okroglo 5000 km zasebnih železnic.

In kar se tiče „iunctima“, so bili morda le zasebni dogovori med tedanjimi drž. poslanci in vlado. V zakonih ga ni, in „quod non est in actis, non est in mundo“. V splošni razpravi o kanalih je dne 29. maja 1901 poslanec Wolf očital nemški ljudski stranki, da je s češkimi in drugimi poslanci sklenila „iunctim“ med kanali in planinsko železnico do Trsta. Tedanji načelnik nemške ljudske stranke, pokojni poslanec Kaiser, pa je v stvarnem popravku zavrnil to trditev kot neresnično.

Z ozirom na te razloge je torej opravičena zahteva, da za kanale dobi primerno odškodnino poleg drugih planinskih dežel tudi Kranjska. V to svrhu naj bi država n. pr. z izrednimi prispevki pospešila uravnavo Kamniške Bistrice, Vipavščice in drugih rek ter hudournikov. Od l. 1883. do konca l. 1908. so znašali po uradnem izkazu skupni stroški za uravnave in zagradbe hudournikov v avstrijskih kronovinah 46,715.293 kron; večino teh stroškov je pokrila vlada iz drž. melior. zaklada. Na Kranjskem pa se je v isti dobi teh del izvršilo najmanj, in sicer le za 224.626 K., od katerih je država pokrila le okroglo 125.000 kron.

Dalje moramo opozarjati na zgradbe potrebnih železnic: Polzela—Kamnik—Domžale, Brežice—Novo mesto—Krška dolina,—Postojna—Štanjel, Ajdovščina—Postojna, Škofja Loka—Idrija—Sv. Lucija itd.

C. kr. osrednja vlada naj bi dovolila popust pri zakupu državne užitnine od vina in

mesa za l. 1911. ter sploh deželi dala to užitnino trajno v zakup.

Vlada naj se naprosi, da deželi odpiše 30/100 potresno posojilo, ki je znašalo začetkom tekočega leta še 797.500 kron.

Za dež. električne naprave naj bi dovolila večji prispevek, za dotacijo deželnega zaklada primerno brezobrestno posojilo, kakor Štajerski in Koroški itd.

Z ozirom na to predlagajo podpisani:

Visoki deželni zbor skleni:

1. C. kr. osrednja vlada se nujno naprosi, da za zgradbe kanalov v Galiciji, Šleziji, Češki, Moravski in Nižje Avstriji dovoli deželi Kranjski primerno odškodnino.

2. Deželnemu odboru se naroča, da ta sklep s potrebno utemeljitvijo sporoči c. kr. osrednji vladi in se ž njo nadalje pogaja.

Ljubljana, 25. januarja 1912.

Žitnik l. r.,

dr. Šusteršič l. r., dr. Lampe l. r., dr. Krek l. r., J. Lavrenčič l. r., Drobnič l. r., Jaklič l. r., Fr. Bartol l. r., dr. Pegan l. r., Jarc l. r., Dular l. r., Ravnikar l. r., J. Hladnik l. r., I. Pogačnik l. r., Piber l. r., Matjašič l. r., Povše l. r., Zabret l. r.

III.

Samostalni predlog

poslanca dr. Zajca v zadevi izpremembe zakona z dne 20. julija 1910, dež. zak. št. 27, o varstvu ptic.

Visoki deželni zbor skleni:

Zakon z dne 20. julija 1910, dež. zak. št. 27, se izpremeni tako, da sme politično oblastvo prve stopnje po zaslišanju župana tiste občine, v katere ozemlju se ima izvrševati ptičji lov, izjemoma dovoliti lov in pokončavanje takih ptic, ki po § 3. navedenega zakona ne spadajo med škodljive ptice.

Upravnemu odseku se naroča, da takoj izdela tozadevni zakonski načrt.

V Ljubljani, dne 25. januarja 1912.

Dr. Ivan Zajec l. r.

IV.

Samostalni predlog

poslancev Matjašiča, Jarca in tovarišev.

Kakor znano, so bili leta 1911. oni vinogradniki, ki imajo svoje vinograde v občinah Radovica in Drašiči, vsled toče hudo prizadeti. Med njimi je tudi mnogo takih, ki so prejeli od dežele brezobrestna posojila za obnovevinogradov in ki bi morali sedaj odplačevati obroke. Ker pa tudi leta 1910. niso ničesar pridelali, jim je to popolnoma nemoogoče.

Zato predlagajo podpisani:

Deželni zbor skleni:

Tistim vinogradnikom iz občin Radovica in Drašiči, ki so bili l. 1911. od toče prizadeti, se plačilo zapadlih obrokov deželnega brezobrestnega posojila za obnovevitev vinogradov odloži za dve leti.

V Ljubljani, dne 24. januarja 1912.

E. Jarc l. r.,

Matjašič l. r., Šusteršič l. r., dr. Krek l. r., Dular l. r., Zabret l. r., Ravnikar l. r., Lavrenčič l. r., Žitnik l. r., Zajec l. r., Drobnič l. r., Piber l. r., Hladnik l. r., Povše l. r., Pogačnik l. r., Jaklič l. r., Bartol l. r.

V.

Samostalni predlog

poslanca Lavrenčiča in tovarišev v zadevi meščanske korporacije v Kamniku dne 25. januarja 1912.

Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da rabsodi o pravnem značaju premoženja meščanske korporacije v Kamniku.

Predlog naj se izroči kmetijskemu odseku v sklepanje in poročanje v zbornici.

Lavrenčič l. r.,

Matjašič l. r., Šusteršič l. r., Pogačnik l. r., Jarc l. r., dr. Krek l. r., Piber l. r., Bartol l. r., Hladnik l. r., Povše l. r., Jaklič l. r., Dular l. r., Drobnič l. r., Ravnikar l. r., Žitnik l. r., Zajec l. r., dr. Pegan l. r., Zabret l. r.

VI.

Interpelacija

poslancev Zabreta, Jarca, Demšarja in tovarišev do Njega ekscelence gospoda deželnega predsednika.

Državna cesta, ki pelje iz Kranja v Kokro, je v tako slabem stanju, da so vozniki na tej cesti večkrat v nevarnosti. Cestarji zvrčajo krivdo na to, da se cesta premalo posipa z gramozom.

Železni most čez Kokro pri Kranju tudi ne ustreza več današnjemu prometu. Ograja je prenizka, kar je že povzročilo nesreče. Most sam je tako slabe konstrukcije, da se ne sme čezenj voziti s težjimi vozovi kakor 3000 kg.

Ker je na omenjeni cesti zlasti promet z lesom silno živahen, so taki nedostatki narodno-gospodarsko jako škodljivi. Zato si usojamo vprašati Njega ekscelenco:

1. Ali so mu znane omenjene razmere na državni cesti iz Kranja v Kokro?

2. Ali hoče nujno odrediti vse potrebno, da se zanemarjena cesta popravi in zagotovi nov most čez Kokro?

V Ljubljani, 23. januarja 1912.

I. Zabret l. r.,

dr. Žitnik l. r., Šusteršič l. r., Evg. Jarc l. r., Pogačnik l. r., Dular l. r., Ravnikar l. r., I. Lavrenčič l. r., Bartol l. r., Drobnič l. r., I. Piber l. r.

VII.

Interpelacija

poslancev Matjašiča in tovarišev do Njega ekscelence gospoda deželnega predsednika.

Ko se je razdeljevala lansko leto podpora po toči prizadetim posestnikom v občinah Radovica in Drašiči, so bili popolnoma prezrti oni posestniki, ki stanujejo izven omenjenih občin. Tako ni dobilo nobene podpore:

- 93 posestnikov iz občin Božjakovo—Rosalnice, ki so imeli škode do 45.000 K,
- 80 posestnikov iz občine Podzemelj, ki so imeli škode do 20.000 K,
- 25 posestnikov iz občine Metlika, ki so imeli škode 6000 K.

Podpisani vprašamo zato g. deželnega predsednika:

Ali mu je znano, da omenjeni posestniki kljub temu, da so imeli veliko škodo, niso dobili podpore, in kaj misli ukreniti, da se to popravi?

Ljubljana, 25. januarja 1912.

Matjašič l. r.,

Bartol l. r., I. Hladnik l. r., F. Košak l. r., Vehovec l. r., Dular l. r., Jarc l. r., dr. Zajec l. r., Jaklič l. r., J. Piber l. r., M. Dimnik l. r., Fr. Demšar l. r.

VIII.

Interpelacija

poslanca E. Gangla in tovarišev na c. kr. deželnega predsednika ekscelenco barona Schwarza glede na ustanovitev ekspoziture logaškega c. kr. okrajnega glavarstva v Idriji.

V XXXIII. seji deželnega zbora dne 29. oktobra 1910 je bil sprejet predlog poslanca Gangla, glaseč se:

„C. kr. vlada se pozivlja, da čimprej ustanovi v Idriji, v drugem največjem mestu na Kranjskem, ekspozituro c. kr. okrajnega glavarstva v Idriji.“

Ker ta zadeva še do danes ni rešena, dasi je od sprejetja imenovanega predloga preteklo več kot leto dni, in ker je izvedba tega

predloga, kakor je bilo že takrat v utemeljevanju rečeno, za Idrijo in okolico velikega pomena in velike važnosti, se usojajo podpisanci Njega ekscelenco g. deželnega predsednika vprašati:

1. V katerem štadiju se nahaja sedaj ugodna rešitev navedenega predloga?

2. Kaj namerava Njega ekscelenca ukreniti, da se v Idriji neodložno izvrši ustanovitev ekspoziture okr. glavarstva v Logatcu?

V Ljubljani, dne 25. januarja 1912.

E. Gangl l. r.,

dr. Fran Novak l. r., Reisner l. r., Fr. Višnikar l. r., Ciril Pirc l. r., Ribnikar l. r., Supančič l. r., dr. Triller l. r., Josip Turk l. r., Lenarčič l. r.

IX.

Interpelacija

poslanca Ribnikarja in tovarišev na gospoda deželnega predsednika radi spolnitve telefonskega omrežja v Ljubljani in na Kranjskem sploh.

Trgovci in drugi interesentje, ki bi radi dobili v Ljubljani urbano telefonsko zvezo, trpe občutno škodo pri trgovini in svojem obratu, ker jim te ni mogoče dobiti. Že skoraj 2 leti je namreč ljubljanska telefonska centrala premajhna, vsled česar morajo novi naročniki čakati nanjo toliko časa, da kdo izmed starih naročnikov odstopi.

Še večji nedostatki so pri interurbannem telefonskem prometu. Kdor hoče govoriti z Dunajem ali s kako drugo interurbanno telefonsko štacijo, ima posebno srečo, ako mu ni treba na zvezo čakati po več ur, ali celo po celo poldne. Da je telefonska zveza Dunaj—Gradec—Ljubljana—Trst—Gorica—Pulj izredno močno zasedena, dokazuje že dejstvo, da so uradni pogovori na tej progi sploh prepovedani in le v najnujnejši sili dovoljeni. Vzroka temu nedostatku pa je iskati v tem, da imamo v Ljubljani 2 telefonski interurbanni zvezi, dočim bi bila tretja nujno potrebna. Naša dežela, kar se tiče telefonskega omrežja, se sploh zelo zanemarja. Dočim imajo na Nižjeavstrijskem in tudi po drugih kronovinah že zelo majhni kraji telefonske štacije, pri nas niti mesta, kakor Idrija, Kranj, Kamnik, Novo mesto, Krško, Postojna i. t. d., niti tako važni prometni kraji kot so Jesenice, Domžale, Vrhnika, Bled, Bohinj i. t. d. nimajo potrebne telefonske zveze. Vsled zanemarjenih razmer telefonsko-prometnih trpi trgovina in obrt v deželi neznansko.

Z ozirom na vse to, si dovoljujemo staviti na gospoda deželnega predsednika naslednja vprašanja:

1. Ali so mu te razmere znane?

2. Ali hoče poročati c. kr. trgovinskemu ministrstvu o teh nedostatkih in zastaviti ves vpliv v to:

a) da se nemudoma poveča telefonska centrala v Ljubljani;

b) da se čimpreje napravi tretja telefonska zveza z Dunajem in

c) da se telefonsko omrežje na Kranjskem razširi in tudi na deželo po mestih in važnih prometnih krajih ter letoviščih?

V Ljubljani, dne 25. januarja 1912.

A. Ribnikar l. r.,

Reisner l. r., Supančič l. r., E. Gangl l. r., Lenarčič l. r., dr. Fran Novak l. r., Fr. Višnikar l. r., Josip Turk l. r., dr. Triller l. r., Ciril Pirc l. r.

X.

Interpelacija

deželnega poslanca Adolfa Ribnikarja in tovarišev na gospoda deželnega predsednika radi prezidave južnega kolodvora.

Ljubljanski južni kolodvor je bil sezidan že l. 1851., ko je bilo gospodarsko stanje naše dežele še tako, da se je postavila mesto velikega kolodvora le majhna stavba. Od takrat se je izredno razvila industrija in trgovina, stekla je gorenjska, dolenska, vrhniška in kamniška železnica. Te vse, razen kamniške proge, se osredotočujejo na ljubljanskem kolodvoru. Osebni promet je tako narasel, da prihaja na leto na južni kolodvor najmanj 500.000 potnikov. Na podlagi opetovanih sklepov deželnega zbora, občinskega sveta ljubljanskega in trgovsko-obrtne zbornice kranjske se je poslalo na c. kr. železniško ministrstvo ter ravnateljstvo južne železnice že nešteto peticij, vršila so se tudi že razna pogajanja merodajnih faktorjev, vršili so se komisionalni ogledi na licu mesta, izdelali načrti za prezidavo. Iz cele zgodovine te zadeve je razvidno, da ima c. kr. ministrstvo resno voljo ljubljanskemu mestu kolikor mogoče pomagati, da pa direkcija južne železnice stvar po nepotrebnem zavlačuje. Zavlačevati se pa zadeva nikakor več ne more. Ljubljanski južni kolodvor je v sramoto našemu mestu, naši deželi in tudi južna železnica nanj ne more biti ponosna.

Premajhni so prometni prostori, premajhni uradni prostori. Trpe potniki, uradniki in delavski uslužbenci. Zlasti za delavske sloje in druge potnike III. razreda so na južnem kolodvoru slabjši prometni lokali, kot za živino — ob velikem navalu potnikov jih namreč sploh primanjkuje, in ljudje si morajo ob največji vročini, ali ob najhujšem mrazu celo

na cesti pred kolodvorom iskati prostor za odpočitek.

Razmere na južnem kolodvoru so pa tudi v zdravstvenem oziru naravnost nezapopadljive. Kolodvor nima kanalizacije. Ob dežju in nalivih nastopa na progi pred peronom gnojnica, ki prihaja iz prenapoljenih jam, ki se vlečejo pod celim peronom od enega konca stranišč do drugega. V slučaju kužnih bolezni, osobito kolere, so take sanitarne razmere res priporočljive. Čudno ni, da se niti osebni promet v danih razmerah ne more razviti. Vsa prizadevanja za povzdigo tujskega prometa v naši deželi so ničeva, ako se nujno ne odpravijo vsi nedostatki na južnem kolodvoru, kar je mogoče le s temeljito prezidavo.

Z ozirom na to dovoljujemo si vprašati gospoda deželnega predsednika:

1. Ali so mu znane te razmere?

2. Ali hoče zastaviti svoj vpliv, do bo c. kr. železniško ministrstvo porabilo vso moč, da prisili direkcijo južne železnice, da se takoj izvrši in izpelje prezidava južnega kolodvora?

V Ljubljani, dne 25. januarja 1912.

A. Ribnikar l. r.,

Reisner l. r., Ciril Pirc l. r., Josip Turk l. r., E. Gangl l. r., dr. Triller l. r., dr. Fran Novak l. r., Supančič l. r., Fr. Višnikar l. r., Lenarčič l. r.

XI.

Interpelacija

poslanca Adolfa Ribnikarja in tovarišev na gospoda deželnega glavarja radi prodaje na deželne stroške kupljenih plemenskih prašičev izven vojvodine Kranjske.

Deželni odbor je bil kupil za izredno drag denar plemenske prešiče na Nemškem, brez dvoma z namenom, da bi se ž njimi popleme-

nil živinski rod v naši deželi. Kolikor je nam znano, je plačal deželni odbor za 33 plemenskih svinj 13.137.06 K, za 7 plemenskih mrjascev pa 3.984.40 K. Deželni živinorejski nadzornik Legvart zaračunal je pri tem nakupu samo zase 1.602.09 K, razen tega pa se mu je še priznalo 444.91 K drugih nakupnih izdatkov. Poleg deželnega živinorejskega nadzornika je kupoval te prašiče tudi še en zastopnik deželnega odbora. Brez njegovega računa pa znašajo nakupni stroški za 40 plemenskih prašičev že 19.130.46 K. Vsako živinčje je že po tem računu stalo torej povprečno čez 400 K, kar je vsekako zelo visoka cena pri tej vrsti živine.

Sedaj pa beremo v „Anbot- und Nachfrage-Liste“ Nr. 15, z dne 21. decembra 1911, ki jo izdaja „Zentrale für Viehverwertung Wien VIII., Lammgasse“ ponudbo, s katero se hoče prodati za drag denar kupljene plemenske prešiče izven Kranjske. Neverjetno čudno se v tej ponudbi utemeljuje odprodaja izven dežele s tem, da se le radi pomanjkanja krme v deželi odproda to plemensko živino izven dežele.

Z ozirom na to, dovoljujejo si podpisani staviti na gospoda deželnega glavarja naslednja vprašanja:

1. Ali je njemu razpis prodaje na deželne stroške kupljenih prešičev znan?

2. Ali je pripravljen vse potrebno ukreniti, da se dragocene plemenske živine izven dežele ne proda?

3. Zakaj se je poslal razpis v „Anbot- und Nachfrage-Liste“ in zakaj se je hotelo odprodati za tak drag denar za deželo že pridobljene prešiče?

V Ljubljani, 25. januarja 1912.

A. Ribnikar l. r.,

Reisner l. r., dr. Novak l. r., Ciril Pirc l. r., E. Gangl l. r., Josip Turk l. r., Supančič l. r., Fr. Višnikar l. r., Lenarčič l. r.

